Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 23, 1919, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., pondeljek, 25. januarja (Jan. 25), 1932. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 20

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

KONVENCIJA ZA USTANOVITEV STRANKE

Rudarji so pozvali na zborovanje vse delavstvo v Kanawha okrožju. Devet soc. klubov ustanovljenih v W. Va.

Charleston, W. Va. — Dne 30. januarja se bo vršila masna konvencija westvirginjskih rudarjev in drugih delavcev za ustanovitev delavske stranke. Kot pravi odbor v oklicu za konvencijo, bo "glavni predmet vprašanje, ali naj se formira neodvisno delavsko stranko ali pa da podporo socialistični stranki in postavi kandidate na njeni listi."

Med rudarji neodvisne unije agitira za pridružitev k socialistični stranki organizator Baron, ki sta skupaj z Mostom ustanovila v zadnjem času devet novih klubov v državi. Na konvenciji bosta govorila tudi Norman Thomas in A. J. Muste.

"Mi smo priča razpadanja gnilega sistema," pravi odbor v oklicu, "sistema privatnega lastništva sveta in njegovega bogastva. Rešitev je edino v delavskem razredu, ki bo zgradil novo družbo. Stare politične stranke, ki reprezentirajo zastarelo in pokvečeno filozofijo, gnijejo in razpadajo s sistemom vred, katerega zastopajo. Nujno je potrebna takojšnja akcija in mi vas urgiramo, da se udeležite te konvencije." Poziv je naslovljen "vsem delavskim unijam, njihovim članom in drugim, ki delajo z rokami ali možgani." Glas na konvenciji bodo imeli vsi zborovalci.

V odboru, ki je izdal ta oklic, so H. W. Houston, predsednik odbora in odvetnik rudarjev; B. A. Scott, tajnik neodvisne rudarske unije; Chas. Thomas, S. M. Foster, J. E. Lanham, W. S. Hays in W. E. Null.

To politično gibanje je zelo vznemirilo stare politične stranke. Meščansko časopisje širom države, ki je pod kontrolo operatorjev, ga je pričelo napadati. Uredniki argumentirajo v uvodnih člankih, da to gibanje ni važno, je brez pomena in jalovo. V resnici je ta napad le dokaz, da se politiki boje potencialne sile neodvisne politične akcije delavstva in je obenem svarilo starima strankama.

Tajnik državne socialistične stranke J. H. Higgins poroča o naraščajočem zanimanju za socializem. Prošnje za literaturo sprejema iz najbolj izoliranih in zakotnih gorskih vasic. "Stanujem sedem milj od državne ceste," piše Frank Ballard, "ampak stranki lahko in bom pomagal." Pismu je priložil denar za literaturo.

"Želim in upam, da se vam bo posrečilo organizirati klube v slehernem mestu in vasi," piše rev. B. Ritchie iz Craigsville. "Jaz in moji ljudje smo z vami do zadnjega in vam želimo pomagati." V Star Cityju je pristopil v stranko tudi župan E. H. Goshlin.

To politično prerojenje ima korenine v skrajnem izkoriščanju in velikem trpljenju rudarjev in drugih delavcev. V mnogih kempah je pomanjkanje akutno. Otroci so podhranjeni in njih obleka so cunje. Še slabše se godi odraslim, staršem, katerih prva skrb so otroci. Državne oblasti se pa za to trpljenje ne zmenijo. Sredi tega trpljenja pa vstaja idealizem, in izkoriščane mase in tisti, ki čutijo z njimi, se pa obračajo do socializma in nove delavske politične orientacije, ker le v tem vidijo svojo rešitev.

Trockij pripravljen na dolgo izgnanstvo

Carigrad, 23. jan. — Leon Trockij, ki je bil izgnan iz Rusije, bo ostal še najmanj dve leti v Turčiji. To se je zvedelo včeraj, ko je najel vilo na otoku Prinkipo za prihodnji dve leti. Ta akcija pobija poročila, ki so se širila zadnje dni, da namerava zapustiti Turčijo in se naseliti v Nemčiji.

Sovjeti pripravljajo novo petletko

Vlada obljubuje delavcem izboljšanje življenskega standarda

Moskva, 23. jan. — Sovjetska vlada je včeraj objavila načrt nove petletke in obljubila izboljšanje življenskega standarda za ruske delavce.

Instrukcije za izvajanje novega petletnega načrta gospodarskega dela, ki bo sledil sedanji petletki, so vsebovala poročila, katera sta predložila premijer V. M. Molotov in V. V. Kuybišev, načelnik sovjetske industrijske komisije. Instrukcije je odobril politični biro komunistične stranke.

Poročila poudarjajo, da izboljšanje življenskega standarda zavisi od tehnične rekonstrukcije industrij, transportacije in poljedelstva. V dosego tega je treba zvišati produkcijo mašinerije kot predvideva novi petletni načrt. Proti koncu nove petletke bo morala Rusija producirati 250 milijonov ton premoga, produkcija olja se bo morala trikrat povečati, železniško transportacijo je treba izboljšati in zgraditi se mora do 20,000 milj novih prog. Poljedelstvo je treba popolnoma reorganizirati in vse kolektivne kmetije bodo morale imeti na razpolago dovolj traktorjev in drugih strojev za obdelovanje zemlje.

Vlada bo morala zgraditi veliko število strokovnih šol, ki bodo nudile strokovnjaški pouk mladim delavcem, da ne bo Sovjetska unija v toliki meri odvisna od zunanjih izvedencev kot sedaj.

Voditelji federalnih uslužbencev proti Greenu

Povrnitev v federacijo je nemogoča pod sedanjim vodstvom, pravi eksekutiva

Washington.—(FP) — Dokler bo na krmilu ADF sedanje vodstvo, ni niti govora, da bi se vrnila v njene vrste National Federation of Federal Employes, je odgovor njene eksekutive na prizadevanja Greena, da bi prišlo zopet do sporazuma.

Federalni uslužbenci so se ločili od A.D.F. po njeni zadnji konvenciji, ker se je izrekla proti reklasifikaciji zveznih uslužbencev, katero zahteva njih unija. Na Greenovi strani je ostalo manj kot pol ducata lokalnih unij, odkar pa se je federacija ločila od Greenove organizacije, je pridobila 27 novih postojank in 7000 članov, pravi eksekutiva.

Voditelji federalnih uslužbencev v skupni izjavi tudi obtožujejo Greena dualističnih aktivnosti, s katerimi skuša razbiti odstopio unijo. Ta očitek Greenu najbrž ni prijeten, ker je v preteklosti on nastopal s sličnimi argumenti proti IWW in drugim elementom, ki so skušali ustanavljati dualne organizacije.

"Eksekutivni odbor smatra, da je tisočkratna škoda, ker zmotno presojanje ter neinteligentno in ozkoprsno mišljenje karakterizira ADF, nekdaj tako ponosno organizacijo."

V sličnem tonu je spisana vsa izjava voditeljev Narodne federacije zveznih uslužbencev in pričakuje se, da Green ne bo molčal na to kritiko.

Unijski šoferji so se podali

Chicago, 23. jan. — Na sinočnji konferenci med zastopniki Livery Chauffeurs unije in reprezentanti državnega pravdništva je bil sklenjen dogovor, da unijski šoferji ne bodo več nadlegovali žalovalcev, ki se hočejo pridružiti pogrebnim sprevodom v privatnih avtomobilih. Unija je pred kratkim naznanila, da ne bo pustila, da bi privatni avtomobili sledili unijskim pri pogrebnih sprevodih, toda vsled protestov je morala odredbo umakniti.

ŠPANSKA VLADA JE ZATRLA REVOLTO

Komunisti napovedujejo generalno stavko. Dve osebi ubiti v izgredih

Madrid, 23. jan. — V pouličnih izgredih v Malagi sta bili ubiti dve osebi in več ranjenih, toda vladnemu vojaštvu se je vseeno posrečilo potlačiti komunistično revolto, ki je izbruhnila v raznih katalonskih mestih.

Rebeli so se umaknili vladni vojaški sili. Zadnji umik je bil na hrib San Cornelio, ki se dviga nad rudarskim mestom Figolsom. Rebeli so se utaborili na hribu in poročila se glase, da so dobro oboroženi z orožjem in municijo.

V vseh mestih, kjer je izbruhnila revolta, patrolirajo ulice policaji in vojaštvo. Na glavnih trgih so razpostavljene strojne puške, ker obstoja bojazen pred novimi izgredi.

Komunisti so naznanili generalno stavko po vsej Španiji za pondeljek, toda uspeh take stavke, če bi se uresničila grožnja komunistov in sindikalistov, je dvomljiv.

PODJETJE, KI NE ODPUŠČA DELAVCEV

V 14 letih je bilo odslovljenih le 17 delavcev

Boston, Mass.—Columbia Conserve kompanija v Indianapolisu, Ind., je v 14 letih odslovila le 17 delavcev, je rekel Powers Hapgood, ki je znan posebno rudarjem, na predavanju v tem mestu. Powers je sedaj uslužben pri tem podjetju, katerega je njegov oče izročil delavcem.

Podjetje uposluje 150 delavcev, ki imajo kompletno kontrolo nad njim. Dvakrat na teden imajo seje, na katerih ukrepajo o vseh vprašanjih tikajoč se podjetja. Določajo tudi mezde vsem uslužbencem od predsednika do najnovejšega delavca. Moč odslovitve ima le tovarniški koncil.

Vsi delavci imajo tedenske plače, minimalne in maksimalne. Slednje prejemajo delavci z družinami petih oseb neglede kaj delajo ali koliko časa so uslužbeni. Imajo tudi starostno zavarovanje in redne poučne tečaje za vse delavce. Vsak nov delavec mora prestati določeno dobo preizkušnje predno je stalno uposlen.

Izgredi v angleški jetnišnici

Dartmoor, Anglija, 25. jan. — Več kot tristo jetnikov v tukajšnji jetnišnici se je neuspešno borilo s stražniki in policaji, da bi pobegnili čez visoko jetniško zidovje. Izgredi so nastali, ker jetniki niso dobili sladkorja pri zajtrku kot običajno. V bitki sta bila ubita dva jetnika in 95 ranjenih. En stražnik in dva policaja so bili tudi ranjeni. Jetniki so zažgali vsa glavna poslopja.

Velesile posvarile Japonsko

Izjavile so, da bodo sledili mednarodni zapletljaji, ako bo Japonska skušala izvajati protikitajsko akcijo

Šangaj, 24. jan. — Japonske bojne ladje so včeraj priplule v tukajšnjo pristanišče in pripeljale 400 pomorščakov. Ta transport ima namen pojačiti japonsko posadko v Šangaju v zvezi z zahtevo, ki je bila prejšnji dan poslana kitajskemu županu, da mora zatreti bojkot japonskega blaga.

Šangaj, 23. jan. — Avtoritete za mednarodno poravnavo, med temi predstavniki Združenih držav in Velike Britanije, so včeraj intervenirale v spor, ki je nastal med japonskimi in kitajskimi prebivalci v Šangaju. Posvarile so Japonsko, da bo poskus, ako bo hotela Japonska uresničiti svojo grožnjo glede strogega nastopa proti osebam, ki vodijo agitacijo za bojkotiranje japonskega blaga, rezultiral v mednarodnih komplikacijah.

Akcija velesil je sledila ultimatu, katerega sta japonski generalni konzul Kuramatsu Murai in podadmiral Koiči Šiosawa naslovila kitajskemu županu v Šangaju, v katerem sta zahtevala izpolnitev gotovih pogojev.

Ti pogoji so uključevali razpust protijaponskih organizacij, plačila za zdravniško oskrbo japonskih žrtev v izgredih, ki so bili v teku zadnje dni, in aretacije nekaterih vplivnih Kitajcev. Da prestraši Kitajce, je japonska vlada odredila dve bojni ladji v Šangaj in večje število vojaških letal.

Velesile, ki se boje resnih posledic vsled japonske akcije, so zahtevale od admirala Šiosawa, naj pojasni svoje namene. Izjavile so, da devetdržavna pogodba prepoveduje samostojne akcije na kitajskem teritoriju.

Admiral je odgovoril, da dela v smislu instrukcij, ki jih je prejel od tokijske vlade, ki hoče uničiti protijaponske kampanje, toda obljubil je, da se bo posvetoval z reprezentanti velesil, predno bo podvzel izvajanje drastičnih ukrepov.

STAVKA AVTOIZVOŠČKOV KONČANA

Stavkarji izvojevali vse glavne zahteve

Chicago, 23. jan. — Stavka 1,700 voznikov taksijev je bila sinoči končana. Checker Taxi Cab Co. je pristala na vse glavne zahteve, ki so jih predložili stavkarji.

Do dogovora, ki je končal stavko, je prišlo na konferenci, katere so se udeležili zastopniki stavkarjev in kompanije. Slednja je znižala ceno za oskrbovanje avtov od $70 na $55 na mesec, priznala novo ustanovljeno unijo Chicago Taxicab Drivers' Protective Ass'n. in pristala na vse druge glavne zahteve, ki so jih predložili stavkarji.

—Federated Pictures.

Brezposelni delavci v Detroitu si grade barake ob reki. Slika kaže takšno barako, ki stoji tam, kjer se mestna gnojnica izliva v reko.

PROTESTI BREZPOSELNIH V SAN FRANCISCU

Governer Rolph izjavil, da država nima denarja za podpiranje revežev

San Francisco, Cal. — (FP) — Gladovni pohodniki, ki so dospeli iz raznih krajev države v San Francisco, so imeli tukaj velik shod, ki se je mirno zaključil. Governer Rolph je par dni prej naznanil, da ne bo sprejel delegacije pohodnikov, a se je v zadnjem momentu premislil. Nastopil je celo kot govornik na shodu, toda njegove izjave so bile take, da so pohodniki odšli in otvorili svoje zborovanje na drugem kraju.

Rolph je dejal, da država nima denarja, da bi dala vsakemu brezposelnemu $150 in preprečila evikcije družin, ki ne morejo plačati stanarine. Njegove besede so izzvale žvižganje, toda policija se je dobro držala in ni navalila na demonstrante kot je njena navada. Izvršila je le par aretacij radi kaljenja javnega miru in nespodobnega obnašanja.

Na pohodu so imeli brezposelni velike sitnosti. Oakland in nekatera druga mesta so jim odrekla živila in prenočišče; v Maderi so jih gasilci in policija raznali z vodo in več brezposelnih je bilo ranjenih. V Chowchillu so jih napadli člani Ameriške legije, policija v Salinasu pa jih je počakala zunaj mesta in jim prepovedala vstop. V nekaterih drugih mestih so bili pohodniki dobro sprejeti in nasičeni.

Governer Rolph je odklonil zahteve glede sklicanja izrednega zasedanja legislature, ki naj bi razpravljala o pomožni akciji za brezposelne. Rolph je dejal, da bi izredno zasedanje stalo preveč denarja in bi oviralo druge državne posle. Hvalil je šotorišča za brezposelne delavce, ki prihajajo v Kalifornijo iz drugih držav, kjer morajo ti delavci delati nove ceste in popravljati stare za hrano in stanovanje, katera vzdržuje država za nje.

Zahtevi za sklicanje izrednega zasedanja se je pridružila tudi državna delavska federacija in nekatere druge delavske organizacije.

Pomoč bankirjem zagotovljena

Predsednik podpisal predlogo, ki predviduje dve milijardi vladnega kredita privatnemu biznisu

Washington, D. C., 23. jan.— Predsednik Hoover je sinoči podpisal predlogo glede ustanovitve rekonstruktivne finančne korporacije, ki naj izvleče bankirje, železnice, federalne zemljiščne banke in druge slične asociacije iz krize.

Korporacija bo takoj dobila pol milijarde dolarjev iz federalne blagajne, ostalo, poldrugo milijardo dolarjev pa bo dobila potom bondne izdaje, katero bo garantirala zvezna vlada.

Korporaciji bo načeloval Charles G. Dawes, bivši ameriški poslanik v Londonu, Eugene Meyer, governer odbora federalnih rezervnih bank, zakladniški tajnik Mellon, zakladniški poštajnik Ogden B. Mills, George L. Harrison, governer federalne rezervne banke v New Yorku, in trije drugi, ki jih bo imenoval predsednik, pa bodo tvorili direktorij.

Gangeži umorili unijskega uradnika

Chicago, 23. jan. — Trije gangeži so sinoči ustrelili Carmela Lucchesija, poslovnega agenta Bakery & Confectionery Workers unije. Po umoru, ki je bil izvršen na 50 N. Hoyne ave., so morilci pobegnili in policija jih sedaj zasleduje.

Mestna elektrarna izkazuje uspeh

Iz svojih profitov financira razne občinske projekte. V konkurenčnem boju so privatni interesi temeljito pogoreli

Pasadena, Cal. — Kljub temu, da mestna elektrarna prodaja elektriko po najnižji ceni v državi, dela izredno velike profite, s katerimi financira razne mestne projekte. In kadar je mesto v finančnih škripcih, se navadno obrne do elektrarne, katera ji priskoči na pomoč s "posojilom." Od tod izvira naziv, da je elektrarna "mestni Miklavž."

V zadnjih treh letih je elektrarna posodila mestu $1,479,750 iz svojega prebitka, ki znaša na leto nad $700,000. V mestu je malo ljudi, ki mislijo, da bo elektrarna kdaj tirjala to posojilo.

S tem denarjem je mesto zgradilo novo policijsko poslopje, ki je stalo $200,000; ustanovilo novo podružnico čitalnice; zgradilo oporišče za igranje golfa, ki je stalo $125,000, sedaj pa gradi mestni avditorij, ki bo stal en milijon dolarjev. Elektrarna je prispevala za zgradbo avditorija $600,000. In ko je bilo mesto v škripcih, predno je prišel termin za kolektanje davkov, mu je elektrarna posodila nadaljnjih $615,000.

Iz svoje blagajne tudi financira občinska dela, katera faktično pripadajo mestu. V letu 1929-1930 je v to svrho potrošila $65,000, kljub temu pa je znašal koncem leta njen čisti dobiček $708,025.

Iz teh številk bi človek lahko smatral, da elektrarna računa visoke cene za elektriko. V resnici so najnižje v državi Kalifornija in med najnižjimi v deželi. Za razsvetljavo v hišah in trgovinah računa nekaj nad štiri cente za kilovatno uro, za ulično razsvetljavo tri cente in za industrijsko uporabo dva centa.

Predno je mesto zgradilo svojo elektrarno l. 1906, je bila cena elektriki za domačo uporabo 15c za kilovatno uro. V konkurenčnem boju, ki je nato sledil, je California Edison družba napela vse sile, da mestno elektrarno ugonobi in je znižala ceno na štiri cente, en cent nižje kot je bila mestna. Vendar pa prebivalstvo ni nasedlo tej igri, ker še ni bilo pozabilo prejšnjih oderuških cen.

Rezultat boja je bil, da je Edison družba končno prodala svojo elektrarno mestu in se umaknila s pozorišča. Kapaciteta mestne elektrarne je 34,500 kilovatov. V bližnji bodočnosti pa bo podvojena, ko bo končano delo s povečanjem poslopja.

Vse obveznosti elektrarne znašajo $452,283, podjetje pa je vredno $5,346,264.

Sklad za podpiranje čikaških revežev izčrpan

Predsednik komiteja za pobijanje bede urgira izredno zasedanje državne legislature

Chicago, 23. jan. — Governer Emmerson je bil obveščen, da je sklad za podpiranje brezposelnih domalega izčrpan in da je potrebna hitra državna akcija.

Emmerson bo danes dospel v Chicago, kjer bo konferiral o tem vprašanju s člani komiteja za pobijanje bede.

Governer je bil dalje informiran, da mora komitej podpirati 120,000 družin in 450,000 posameznikov. Blagajna bo prazna 1. bruarja, in ako ne bo država dovolila potrebnih apropriacij, bo moral komitej zapreti vse pomožne postaje.

Edward Reyerson, predsednik komiteja, in uradniki drugih dobrotvornih organizacij, urgirajo governerja, naj skliče prihodnji torek izredno zasedanje legislature, ki naj bi razpravljala o pomožni akciji in dovolila apropriacije za podpiranje revežev. Pravijo, da je situacija zelo kritična in ako država ne dovoli pomoči, se je bati resnih posledic.

PROTI PROMOCIJI DELAVSKEGA SOVRAŽNIKA

Izgleda, da Hoover pričakuje poraza pri predsedniških volitvah in bi rad na vsa važna mesta postavil zagovornike obstoječega sistema

Washington, D. C. — (FP) — Kenneth Mackintosh, seattliski milijonar in ožji Hooverjev prijatelj, je bil imenovan za člana zveznega apelatnega sodišča v devetem distriktu. Podkomitej senatnega komiteja za pravne zadeve bo v kratkem otvoril zaslišanja o sposobnosti Mackintosha za to visoko mesto. Progresivci in predstavniki organiziranega delavstva napovedujejo, da bo senat odklonil potrditev nominacije radi reakcionarnega rekorda, ki ga je napravil Mackintosh kot član vrhovnega sodišča za državo Washington.

Kot sodnik Wilkerson iz Chicaga, katerega je Hoover imenoval za člana zveznega okrožnega sodišča v sedmem distriktu, tako je tudi Mackintosh izdajal injunkcije proti delavskim unijam in pomagal delodajalcem pri razbijanju stavk. James A. Taylor, predsednik državne delavske federacije v Washingtonu, je obvestil progresivne senatorje o velikem številu sodnijskih prepovedi, ki jih je izdal ali potrdil Mackintosh kot član državnega vrhovnega sodišča.

Mackintosh je bil vodilna sila v bitki proti Elmer Smithu, mlademu in zmožnemu odvetniku, kateri je branil člane IWW v znanem procesu, ki je rezultiral v obsodbi delavskih voditeljev. Mackintosh je končno dosegel, da je odvetniška zbornica izključila Smitha. Šele, ko je minila vojna histerija, katero so podžigali lesni magnati in Mackintosh, je bil Smith spet sprejet za člana odvetniške organizacije.

Neki časopis v Seattlu je pred par meseci citiral Mackintoshevo izjavo, v kateri je rekel, da bi moral biti 12-letni deček, ki je umoril nekega drugega dečka, obsojen na vešala. Deček je bil obsojen na dosmrtno ječo.

Ko je senator Dill ponovno kandidiral, je bil Mackintosh njegov protikandidat. Mackintoshevo kandidaturo so podpirale javnonapravne družbe in Hoover je poslal posebni apel državni republikanski organizaciji, naj napne vse sile za izvolitev njegovega ljubljenca. Kljub velikanski agitaciji in ogromnim denarnim vsotam, ki so bile potrošene v kampanji, je bil Mackintosh poražen.

Progresivci in zastopniki delavskih organizacij so prepričani, da ne bosta Wilkerson in Mackintosh potrjena v senatu.

Izgredi brezposelnih v New Yorku

New York, 23. jan. — Včeraj je prišlo do resnih izgredov, ker so oblasti skušale izgnati brezposelne družine iz stanovanj radi neplačane stanarine. Pozvana je bila policija, da je raznala veliko množico ljudi, ki so se zbrali v protestni demonstraciji proti evikcijam. Demonstranti so napadli policijo s kamenjem, ti so pa odgovorili s količki. Več oseb je bilo ranjenih in aretiranih.

Dolar začel padati v Parizu

Pariz, 23. jan. — Dolar je včeraj padel, oziroma frank je porastel za en cent in eno šestnajstinko nad točko, na kateri so zlate transakcije v tuji valuti dobičkonosne. To je prvo znižanje vrednosti dolarja na pariški borzi od zadnjega oktobra. Prodajanje dolarjev je ogromno.

New York. — Odpošiljanje zlata v Francijo se nadaljuje. Ta teden so ga odposlali za 20 milijonov dolarjev. Zlato pošiljajo tudi v Belgijo, Švico in Holandijo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju, na primer (Dec. 31, 1931) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Važno vprašanje

Živimo v dobi važnih vprašanj. Vsakdo, ki razmišlja, vprašuje: Kaj bo, kako bo, kje je izhod na bolje? Kdaj mine ta grozna noč in posije solnce zadoščenja in zadovoljnosti?

Vprašanja se lahko tičejo posameznika in splošnosti. Posameznik, ki ga tarejo materialne skrbi in nadloge, mora vedeti, da sam ne more doseči ničesar, razen če je izreden genij, ki pa so redki. Kdor sam išče izhoda iz materialnih stisk, iz gospodarskih neprilik, ki so danes splošne, bo našel povsod vrata zaprta. Za posameznika ni pravice; k večjemu mu vržejo drobtino miloščine, če se priplazi kot pes pred tuja vrata. Posameznik mora najprej biti prepričan, da mora najprej poiskati druge posameznike, ki so v enakem položaju kot on, nakar je treba složno in skupno iskati izhoda na bolje.

Važno vprašanje te dni je, koliko revežev je v Ameriki, ki so prišli do zgoraj navedenega prepričanja? Z drugimi besedami: koliko revniv delavcev in drugih ljudi, ki so telebnili z višjih družabnih stopenj na dno, je sedanja velika kriza zdramila?. Koliko ameriških siromakov je spoznalo pravo pot do rešitve?

Odgovor na to vprašanje dobimo v dnevnih vesteh o raznih akcijah za brezposelne, demonstracijah in pohodih, gibanju za razne ekonomske in politične reforme in o naraščanju čitateljev radikalnih časopisov ter članstva delavskih strank.

Vesti nam povedo, da je nezadovoljnost in godrnjavost splošna. To je še malo. Dalje nam povedo, da neki župnik v Pennsylvaniji lahko dobi deset do petnajst tisoč brezposelnih delavcev za "pohod" v Washington ali kam drugam. To ne pomeni dosti. Vesti nam tudi povedo, da ima radikalno časopisje v splošnem veliko več čitateljev kot je imelo pred par leti. Ti listi pišejo, da se ljudje zanimajo za radikalne socialne teorije in programe. Listi apelirajo za kolektivna naročila posebnih izdaj v veliki množini, ki se brezplačno razdele med brezposelne delavce in bankrotirane farmarje, bankrotirane trgovce ter druge, ki so bili nedavno še na dobrem, danes pa so berači.

Obenem pa čitamo med vrsticami teh vesti, da ogromna večina teh nezadovoljnežev še ne ve, kaj hoče. Strašno so razkačeni, in če bi mogli, bi v enem dnevu preobrnili vso deželo. Najrajši se pridružijo onim grupam, ki iščejo "najkrajšo pot" in zahtevajo nemogoče reči. Odnosa do drugih ljudi ne poznajo in vidijo le svojo nesrečo in svoje potrebe. In to je najslabše!

Na primer vest iz Kansasa se glasi, kako propadli bančni direktorji in bivši uradniki, ki so imeli visoke službe, zdaj obiskujejo socialistične in komunistične shode in kriče na vsa usta za takojšnjo revolucijo. Neki bivši okrajni komisar in direktor dveh skrahiranih bank je pred kratkim, slabo oblečen in neobrit, tožil takole: "Proklete pijavke so me izsesale do kraja. Imam cel kup bondov in delnic, a ne morem si izposoditi niti desetice na nje in nihče jih noče kupiti niti po ničvredni tržni ceni. Pred par leti bi bil lahko dobil stotisoč dolarjev za ta papir, danes ne morem dobiti niti stotakov. Vrag vzemi vse skupaj! Odslej bom boljševik. Revolucija pride—sure as hell!"

Kaj pomeni takšno govorjenje? Nič. To so "revolucionarji" tiste sorte, ki čez noč pridejo in čez noč odidejo. Naj se dvigne cena njegovih papirjev in mož bo hitro pozabil na revolucijo; prodal bo papirje in znova špekuliral.

Manjše število novih "revolucionarjev," ki jih je zdramila kriza, bo pa le ostalo. To so oni, ki se potrudijo, da se seznanijo s konstruktivnim znanjem o ekonomskih in socialnih problemih in se prepričajo o resničnosti in koristnosti tega znanja. Glavni pogoj je novo in trdno prepričanje. Gola sentimentalnost, osebni srd in želja po maščevanju je—velika prevara. Take "revolucionarje" odnese prva sapica: prva dobra služba, prvi "dobri časi," prva osebna jeza, prvi prepirček.

Novi zavedni delavci morajo biti prepričani bojevniki. Sami se morajo prepričati na temelju novega znanja, kaj je bolje in česa hočejo. Izvršiti morajo revolucijo najprej v sebi, v svoji glavi—iztrebiti iz sebe stare nazore in ideje. Potem šele so trdni in zanesljivi.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta priobči drevno v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vselej podpišejo svoje polno ime in navedejo naj naslov, kar naj znači, da jamčijo za svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrnati, kratki in resnični; opisani morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo ozirali.)

To in ono

Milwaukee, Wis. — V dopisu iz Menominee, Mich., opisuje Chas. Krämer položaj farmarjev v dotični okolici, ter omenja, da zbirajo podpise za protest, ki bo poslan v Washington.

Farmarji v dotičnih krajih so bili še pred par leti razmeroma na dobrem stališču; velike industrije so obratovale v bližnjih mestih in nudile dober trg za razne pridelke, toda vse te tovarne povečini počivajo. Protest je sicer nekaj, izraža vsaj nezadovoljnost ljudstva, toda pomagal ne bo, pa če bi ga podpisali vsi farmarji Združ. držav. Oni se bodo morali naučiti, da je treba protestirati na volilni dan s tem, da se glasuje za protikapitalistično stranko, to je, za socialistično.

Dopis nam podaja žalostno sliko tamošnjih razmer, ki pa so še vedno boljše kakor v raznih drugih krajih Unije, kjer so naravnost obupne. V dokaz tega naj navedem sledeči dogodek:

Sin bogatega farmarja iz N. D. je študiral v Milwaukee za lekarnarja. Starši so mu umrli ko je bil še otrok in mu zapustili tisoč akrov dobre zemlje in vse kar spada k moderni farmi, poleg precejânjega premoženja v gotovini.

Po končanih študijah je nastopil službo v eni izmed Wallgreenovih lekarn v tem mestu (chain drug store), kjer se je kmalu povspel do boljše pozicije. Potem se je oženil, se podal na daljše ženitno potovanje in delal načrte za bodočnost — hotel je postati samostojen. Življenje je bilo zanj prijetno in kdor mu je govoril o politiki, je mlatil prazno slamo.

Pred božičem je imenovana tvrdka nenadoma odslovila vse nastavljence z višjo plačo in jih nadomestila z novimi, kateri so bili pri volji delati za polovico manj. Mož je bil nenadoma brez službe. Toda to ga ni brigalo, ker je itak imel načrte za lastno lekarno.

Pa si je našel v novem delu mesta primerno prazno trgovino in pisal po denar na banko, ki je upravljala njegovo premoženje.

Čakal je več dni in končno dobil od predsednika banke pismo, v katerem mu je naznanjal, da je banka vsled finančnih potežkoč prenehala z obratovanjem. Naznanil mu je nadalje, da je bil njegov denar naložen na prvih vknjižbah na velike, dobrostoječe farme, katerih vrednost pa je sedaj pod ničlo, da so tudi prve vknjižbe brez vrednosti. Nadalje, da so tudi vsa druga njegova posestva brez vrednosti in da ni mogoče dobiti posojila nanje, da so njegova poslopja v nekem mestu, kakor tudi vsa stavbišča ravno tako brez vrednosti.

Toda mož je imel še eno veliko farmo, katero je podedoval s precejânjim premoženjem vred od svojega starega očeta nekaj mesecev poprej. Obrnil se je torej na drugo banko, toda dobil je ravno tak odgovor. Poprej vreden okrog 100 tisoč dolarjev je bil mladi mož sedaj nenadoma brez centa; edino njegovo upanje je v tem, da se bodo dobri časi zopet vrnili, toda to upanje je seveda pod obstoječimi razmerami prazno, ker ameriški žitni trg se ne bo nikdar več dvignil na prejšnje stališče. Svetovni žitni trg je prevzela Rusija, kjer še vedno orje obširne stepe in to noč in dan, okrog 300,000 traktorjev . . . Mož čita sedaj socialistične časopise.

To je ena slika iz nekdaj tako silno bogate države North Dakote. Kako bedne so razmere v že poprej revnih državah, si je pač lahko misliti.

•

Neki delavec, ki je bil dolga leta zaposlen pri tukajšnji Chain Belt Co., pripoveduje sledeče: "Sosed, zaposlen pri isti družbi, ko je izgubil delo, je odšel v Rusijo. Nekaj mesecev kasneje mu je sledil njegov prijatelj, kateri pa je pustil tukaj ženo in dvajsetletnega sina, kateri mu je par mesecev kasneje sledil. Medtem je dospel za sina državljanski papir iz Washingtona in mati mu je pisala, ako želi, da mu ga pošlje. Te dni je dobila odgovor od svojega moža, kateri ji naročuje, naj se takoj odpravi na pot v Rusijo; sin pa piše v dotičnem pismu: "Državljanski papir vrzi v peč ali kamor hočeš, jaz ga ne bom nikdar rabil, ker se nikdar več ne vrnem v Ameriko."

•

Mesto in okraj Milwaukee oskrbuje sedaj krog 26,000 družin, ki so brez vsakih sredstev. Mestna uprava bo zaposlila sedaj začasno 9,000 mož, in sicer zaporedoma, po deset dni na mesec. Plača je unijska pri osemurnem delu.

Lansko leto je porabilo mesto do 1. januarja nekaj čez en milijon dolarjev za vzdrževanje revnih družin, to leto pa že 2 in pol milijona dol. In brezposelnost še vedno narašča.

Spartak.

Igra in veselica

Detroit, Mich. — Beda je povsod velika, posebno pa v velikih mestih. Delavstvo bo moralo spoznati, da mora skupno nastopiti in se organizirati, da izvojuje svoje pravice.

Naše pevsko društvo "Svoboda" bo obhajalo svojo 15-letnico spomladi. Vsled tega potrebujemo pomoči od strani naših ljudi, ki imajo veselje in zmožnost za petje. Pridite in postanite člani. Na seji je bilo sklenjeno, da kdor ne more plačati mesečnih prispevkov 25c, da je vseeno dobrodošel.

Pevski zbor "Svoboda" uprizori igro "Prvi april" na 31. januarja v Hrvatski dvorani. Vstopnice v predprodaji so po 40c, pri vratih pa 50c. Dobite jih lahko pri meni: telefon University 2-1773. Pokličite in vam jih preskrbim. Prosi in vabi se vse Jugoslovane, da pridejo na to veselico. Igra je zelo zanimiva in komična. Ne zamudite!

Na 6. feb. bo maškeradna zabava ženskega kluba SND na vzhodni strani. Vršila se bo v dvorani na Six Mile rd. No. 116. Zabave bo za vse dovolj. Pridite in se zabavajte z nami.

Mary Jurca.

Gospodinje, bodite previdne!

Pueblo, Colo. — Iz naše zapadne metropole se tu pa tam čuje vedno kaj novega, samo z napredkom smo pod ničlo. Tukajšnja jeklarna je te dni začela malo bolj obratovati, za koliko časa, je pa težko povedati. Upajmo, da bo letos kaj boljše.

Neizprosna smrt je posegla v družino Pete Okičiča in zahtevala dvoje človeških življenj. Umrla sta sin in stric. Vzrok smrti je zastrupljenje. Jedla sta nekoliko konzervirane zelene paprike.

Gospodinje, bodite previdne, kadar odpirate v glaže nadevano sadje in zelenjavo!

Prvi, ki je podlegel, je bil John Okičič, star 58 let. Zapušča ženo in sina v stari domovini.

Druga žrtev je Pete Okičič, star 20 let. Za njegovo mlado življenje so se zdravniki poslužili vse zdravniške vede, a žal, vsak trud je bil zaman, podlegel je zastrupljenju 15. jan. Spadal je k društvu HBZ, katero mu je priredilo veličasten civilni pogreb. Ker so tu v Pueblu redki pogrebi brez duhovnih pomiljencev, se bo gotovo marsikaj govorilo — kakšni grešniki da so tu med nami. Kakor sem že omenil, pogreb je bil veličasten. Kar praznično se mi je videlo, ko se je sprevod pomikal kake tri bloke daleč brez vsakih nepotrebnih ceremonij, potem smo zasedli avte in smo se odpeljali na mirodvor. Bila je nepregledna vrsta avtov. Ko smo dospeli do cilja, se je tudi tam vršilo vse v najlepšem redu.

Najprej je govoril John Butkovich v hrvaščini, ki je med drugim v lepem in ginljivem govoru predstavil navzočim veliko trpljenje staršev ob izgubi prvorojenega doraslega sina, tako da so imeli vsi navzoči solzne oči. Drugi govornik je bil komunistične stranke, h kateri je tudi umrli pripadal. Z lepimi in izbranimi besedami je orisal današnji gnili sistem. Rekel je med drugim, da edina rešitev nas delavcev je, da se vsi združimo proti denarnim mogotcem.

Vse se je vršilo lepo in mirno, samo nekdo izmed navzočih se je oglasil, da bi bilo "treba obesiti govornika na drevo." Dokler bo toliko ignorance med delavstvom, bo še depresija, pomanjkanje in izkoriščanje. Zares, žalostno, ko se sliši kaj takega od navadnega delavca. Naj še omenim, da je umrli Pete Okičič eden tistih, ki se je udeležil gladovnega pohoda v Washington, D. C.

Zares hraber dečko. Kakor je bil še mlad, je videl in razumel vse gorje današnje družbe. Kruta smrt mu je prezgodaj pretrgala nit življenja, vsi upi in lepe sanje v boljšo bodočnost so bile na mah uničene.

Omenim naj še, da so starši umrlega člani društva "Orel" št. 21 SNPJ. Izrekam jima globoko sožalje!—**Poročevalec.**

Splošna mizerija

Chicago, Ill. — Krivica, ki se sedaj godi ljudstvu v tem bogatem mestu, presega že vse meje; isto je po vsej Ameriki. Mislila sem, da bo glad gotovo pripomogel, da bodo ljudje začeli misliti. Sedaj pa vidim, da če bolj so lačni, bolj so pokorni in ponižni. Samci, ki dobivajo hrano od mesta, so pripovedovali, da tudi če bi dobili delo, bi težkega dela ne mogli opravljati, ker so že tako šibki. Prosijo jedil okrog ljudi, da se bi malo okrepčali in nadalje prenašali mizerijo. In koliko je družin brezposelnih očetov, koliko je lačnih šolarjev in dece in koliko starih ljudi . . .

Če bi človek hotel po pravici povedati, bi zapisal, da si je ljudstvo samo krivo. Mesto da bi mislilo in volilo za delavske svoje ljudi, pa drvi za milijonarji, mi pa smo vsako leto enako tepeni in še vedno huje. Treba je več skupnosti. Tukaj se deluje za združenje jednotinih članov ali društev, kar bi bilo koristno za vse, pa menda ne bo nič. Združenje bi pomagalo vsem, posebno v teh časih brezdelja in bede. Mnogo jih je prisiljenih, da puste jednoto, ker ne morejo plačevati asesmenta. Nekateri spadajo k dvema jednotama, pa kako neki naj se plačajo prispevki zase in družino, kar včasih znaša na mesec po 13 dol. Zato je potreba po večji skupnosti, da si bomo medsebojno lagje pomagali v vseh ozirih.

Denar, kar ga je bilo, bo kmalu pošel, če še ni, in kaj potem? Tudi če se da vstopnice brezposelnim zastonj, kaj pomaga, ko pa ne morejo na veselici ničesar potrositi v prid dotičnega društva. Dokler je groš, si gospod ali gospa, ko pa tega ni, pa na grmado. Zdi se mi, da je vseeno malo preveč prošenj za podporo, posebno od takih, ki še niso v skrajni sili in potrebi. L. 1916 sva se z možem zaposodila za šestmesečni asesment, da sva ga plačala in ostala člana jednote. Sedaj pa ljudje zaprosijo če imajo ali če nimajo. To je na dnevnem redu: Bila sem zdoma čez božične praznike. Nekateri rojaki so se fajn postavili: "No, saj še nisem vsega zgubil. Ker pa vsi prosijo, sem pa še jaz." Pa še samec je! Nekateri so seveda resnično potrebni, o tem ni dvoma. Starši pa naj nikar ne pozabijo pomagati svojim sinovom in hčeram z asesmentom, ako le morejo. Saj vam bodo povrnili. Imamo že precej veliko breme in naklade, pa vseeno plačujemo, četudi ni kje vzeti.

S temi vrsticami ne mislim nikogar žaliti; izrazila sem o stvari le moje resnično mnenje.

Ana Vidmar.

Malo odgovora

La Salle, Ill. — Kot vsaka mati, tako si tudi jaz štejem v dolžnost, da se zagovarjamo pred babami, katerim smo matere ali očetje v zasmeh, ker imamo veliko kopico otrok, kot sem brala v današnji Prosveti.

Ali nas ne tlači kapitalizem še dovolj in ali nimamo dosti skrbi z našo kopico otrok same, ne da bi sem še kdo posmehoval?! Pa najsibo oče katoliški ali ne, vsak mora sam skrbeti za svoje otroke in vsak naj se srečnim šteje, kateri jih nima, ker nima skrbi. Z drugimi je pa vseeno. Poznam dosti družin, ki nimajo otrok, pa so ravno na takem stališču kot mi, ki jih imamo.

Mislim, da so možgani dotičnega moža tudi spali takrat, ko je on pisal tisti dopis. Ne posmehujte se nam. Boljše je, da kdor več ve, da nevedne kaj poduči.

Če se kdaj razmere izboljšajo, nam bodo otroci še prav prišli.

Še to vprašam Toneta: Ali so bili tudi tisti delavski otroci, ki so že pred več leti v Chicagu umorili nekega dečka? Niso bili revni, ampak od bogatih staršev. Vem, da pri njih ni bilo velike kopice otrok, pa vseeno so ubijali. Prav tako so otroci lahko dobri, četudi jih je veliko. Pa brez zamere.

Josephine Hauptman, članica društva št. 98.

Razne novice

Bridgeport, O. — Dne 9. in 10. jan. se je vršila v Clevelandu konvencija soc. stranke. Sprejela je mnogo važnih zaključkov v prid delavstva. Stranka bo poslala deputacijo v Columbus, da apelira na poslance, da se sprejme postava, da bi se zabranilo v bodoče take depresije kot je sedaj. In da se sprejme postava za zavarovanje proti brezposelnosti. Nominirala je kandidate za državno listo za prihodnje volitve. Ker bo treba na tisoče podpisov, da pride naša lista na glasovnico, zato nas čaka mnogo dela.

Kar je bilo razveseljivo je to, da je bila mladina tako dobro zastopana. Posetil je konvencijo tudi stari sodr. James Maurer iz Readinga. Ko je vstopil v dvorano so vsi vstali in zapeli "Internacionalo," kar ga je močno ginilo. (Celotno poročilo o konvenciji poda kot delegat za tukajšnjo konferenco podpisani na prihodnji konferenci v Blainu.)

Tukaj je preminul 14. jan. Frank Kukljevich, član društva 640 SNPJ. Bil je star šele 23 let. Pred 3 leti se je močno poškodoval v rovu. Imel je zlomljen križ in še več notranjih poškodb, ki so ga mučile do sedaj. Bil je zelo priljubljen tukaj. Po narodnosti je bil tukaj rojeni Poljak.

Dne 30. jan. bo imel soc. klub na Powhatan Pointu veliko prireditev. Kot sem slišal so povabili tudi pevski odsek soc. kluba št. 11. Ker je to njihova prva večja prireditev, zato se pričakuje, da bodo imeli veliko udeležbo. Mi jim to želimo in obenem apeliramo na somišljenike blizu in daleč, da jih posetijo in dajo več poguma za bodoče delo v prid pokreta.

Klub št. 11 in njegov pevski odsek bosta imela veliko maškeradno veselico 6. feb. zvečer. Delile se bodo nagrade za maske. Ker bo pustna sobota, ko se ponavadi "ploh vleče," zato se upa, da bo udeležba velika. Odbor bo gledal, da bo vsem postregel kar je v njegovi moči. Gledalo se bo, da bo res prava pustna zabava. Zato se vabi vse rojake od blizu in daleč. Maskirajte se in udeležite se te prireditve. Kajti klub kot pevski odsek sta vam na razpolago uslugo povrniti. Naše geslo je: delati za pokret, povzdigo naselbine, kulturo in skupnost. Želimo, da se to leto vrši res delo skupnosti. Na svidenje 6. februarja!

Po malem presledku od igre "Kamnolom," ki je bila prirejena 31. dec., se sedaj soc. klub in pevski odsek pripravljata za drugo igro. Ali bo to "Španska muha," ali pa "Medved."

Ker ni drugega dela tukaj, kajti industrija počiva, se bavimo pa s kulturo, ki je nam tudi potrebna. Tukaj so zopet 15. jan. pri Saders Coal Co. utrgali mezdo za 6c pri toni. Že sedaj nič ne zaslužijo in delajo 2 dni na teden; kaj bo sedaj? Kaj hočemo stavkati, kako? Treba je odpreti oči tudi tistim, ki imajo napol zaprte in razmišljati politiko, pravo delavsko. Kako lahko bi imeli svojo listo v Belmont county, ko bi šli skupaj, tako moramo pa volit kar nam mogotci ukažejo. Pa časi se spreminjajo, z njimi tudi mišljenje. Upajmo, da ne bo dolgo, ko bo tudi pri nas presenečenje. Ga že dosti vidim, pa breme nosim z drugimi, ampak je težje in težje. Vsaka reč do svoje meje in to čaka tudi nas trpine. Eni vršimo svojo dolžnost, pa jih dobimo pod nos. Seveda, to nas ne straši, ker se zavedamo, da delamo v prid pošteni delavski stvari. Taki, ki še niso okusili biča kapitalizma, so še nezreli, da bi mogli stvar pojmiti.

Joseph Snoy.

Potres podrl Jeriho

Profesor John Garstang, ki vodi v Palestini arheološko ekspedicijo liverpoolske univerze, poroča—kakor je objavljeno v listih—da je njegova ekspedicija odkrila sledove starega obzidja biblijskega mesta Jeriho, toda teh zidov niso podrle trombe Izraelcev kot stoji v bibliji, temveč potresni sunki.

Garstang poroča, da so odkrili grobnice starih jeriških vladarjev in v njih na stotine dobro ohranjenih predmetov. Garstang piše:

"V petnajstem stoletju pr. Kr. so kralji Jeriha, ki so imeli sirijska imena, evidentno bili vazali starega Egipta, kajti na njih oblačilih in krstah so znaki egiptovskih faraonov iz one dobe. Ena grobnica, ki datira iz dobe skupnega vladanja Hatshepsuta in Tothmesa III., vsebuje 500 vaz. Do danes smo pregledali čez tisoč predmetov, ki se nahajajo v jeriških grobnicah.

Najnovejša najdba, kateri se lahko določi datum, je iz dobe Amenhotepa III., ki je vladal v Egiptu okrog leta 1400 pr. Kr. Starejše grobnice datirajo nazaj do hiksoških (pastirskih) kraljev in te izkopnine vežejo Jeriho z dvanajsto dinastijo faraonov.

Biblija pravi, da je kralj Solomon postavil tempel v četrtem letu svojega vladanja in 480 let po odhodu Izraelcev v Egipt. To bi bilo okrog leta 967 pr. Kr. in po tem računu je bil odhod leta 1447 pr. Kr., dočim bi bilo Jeriho razdejano leta 1407 pr. Kr. Naši odkopani sledovi Jeriha iz one dobe pokazujejo, da je mesto imelo notranje in zunanje obzidje. Zunanji zid je bil debel šest čevljev, notranji pa dvanajst; obe obzidji sta bili iz opeke. Mesto kaže sledove silnega potresa in požara, kar priča porušeno zunanje obzidje, ki je padlo venkaj na pobočju, razpoke v kamnu od vročine, ogorelo tramovje in veliki kupi oglja."

Kako strižejo sovjete

Čeprav je sovjetska Rusija danes najboljši odjemalec v mednarodni trgovini, ima kljub temu velike sitnosti s špekulanti v tujini, ki špekulirajo s sovjetskimi kreditnimi papirji pri diskontiranju istih. To diskontiranje sovjetskih kreditnih papirjev se danes vrši v glavnem v Parizu in New Yorku in največ v New Yorku. Žrtve te igre so predvsem podjetniki, ki prodajajo sovjetom blago na kredit kratkega termina, končno škodo pa imajo le sovjeti.

Sovjetska vlada navadno kupuje blago v tujezemstvu na šestmesečni ali enoletni kredit. Diskontni špekulantje pokupijo od podjetnikov te kreditne obligacije na podlagi dvajsetih do štiridesetih odstotkov popusta; to se pravi, da plačajo upnikom takoj 80, 70 ali 60 odstotkov dolga in ko šestmesečni ali enoletni termin kredita poteče, iztirjajo od sovjetov vso vsoto in tako naredijo lep dobiček.

Glavni trik pri tem raketirskem poslu je, da špekulantje preblufajo tvrdko, ki je prodala blago sovjetom, da ruska delavska vlada najbrž ne bo v stanju plačati obligacij, ko zapadejo, torej je bolje, da kreditor dobi vsaj nekaj kakor nič. Ponarejeni telegrami, neosonovane govorice in gorostasne lažnjive vesti v časopisih služijo špekulantom pri tem raketirskem businessu.

Čudno je le to, da se tvrdke puste blufati. Majhna poglobitev v statistična poročila bi jih lahko podučila, da so sovjeti v zadnjih osmih letih naročili v tujezemstvu in točno plačali račune v skupni vsoti dve in pol milijarde dolarjev. Nikjer še niso zapadli s plačilom, ko je potekel rok. Toda tujezemske tvrdke—sami kapitalisti, seveda—je lahko nalagati, ker rade verjamejo vsako laž o Rusiji. Ruski emigreji in beguni, ki so protiboljševiški, imajo največkrat prste zraven tega diskontnega raketirstva in s pomočjo francoskih in ameriških špekulantov pokupijo največ sovjetskih kreditnih papirjev.

Kakor čujemo, se sovjetska vlada pripravlja na neizprosen boj s temi faloti, ki s svojimi napadi na sovjetski kredit delajo sleparske dobičke.

Odpravljen verouk

Angleži so zelo zvesti staremu izročilu in morajo polagati vsi gojenci oksfordske univerze državni izpit iz veronauka, kakor je to bilo v navadi v srednjem veku. Ta izpit ni nobena malenkost. Visokošolci, ki so se zmotili pri naštevanju desetih zapovedi ali mislili, da je Mojzes tudi ustavil solnce, so bili neusmiljeno zavrnjeni ter so izgubili šolsko leto.

Prof. Parker, predstojnik kolegija sv. Magdalene, se je zdaj usmilil dijaštva ter univerzitetnemu svetu predložil ukinitev izpita iz veronauka. Navedel je dva razloga za to reformo. Predvsem imajo kandidati itak mnogo dela: čas, ki ga porabijo za temeljito osvojitev zgodb sv. pisma, bi se lahko izrabil za koristnejši strokovni študij. Drugič pa smatrajo dijaki sami ta izpit za težko nadlogo, ki je popolnoma nepotrebna za bodočnost.

Univerzitetni svet je dolgo razpravljal o predlogu. Zmernejši člani so sicer menili, da bi se izpit lahko olajšal in vendar ostal "tradiciji na ljubo", toda prof. Parker ni hotel omiliti svojega predloga in je doživel sijajno zmago. Pri glasovanju je bilo 140 profesorjev za ukinjenje izpita, 90 pa za ohranitev. Dijaštvo, ki je izvedelo o izidu glasovanja, je Parkerju priredilo navdušeno podoknico.

Pismo iz Brazilije

Sao Paulo, decembra, 1931. — Znake razpadajoče kapitalistične stavbe čutimo tudi mi slovenski delavci tu, predvsem radi znižanja delavskih plač in s tem, da je bil že vsak izmed nas porinjen najmanj za nekoliko mesecev v armado brezposelnih, o katerih se tu ne vodi statistika.

Besedo biti brezposeln more pravilno razumeti le oni, ki je obvezen delati vsak dan, da dobi kredit za preživljenje družine do konca meseca, in to v kraju, kjer za delavce ne obstojajo zadevne potrebne organizacije, da, obstojajo pa izložbena okna, kjer je brezposelnemu dana prilika z očmi požirati to luksuriozno bogastvo za svoj lačni želodec. "Slabo se vam bo godilo, bog vas bo kaznoval za vašo brezbožnost," so nas svarili naši stari očetje, torej je povsem naravno, če se ta božja jeza danes po nas razliva. Čudno pa, zakaj bog ne dela razlike med temi brezverci in razkolniki, ter pobožnimi in narodno zavednimi delavci, ki ga molijo in iščejo vselej prilike za svoje klečeplaztvo? Zakaj nas isti poziva v skupno (brezposelnostno) armado? Ali hoče res ta "božja modrost" vsakemu tepcu še posebej povedati, kam spada? Ako je tako, ji je želeti obilo uspeha. Pa preidemo na domače reči.

Društveno in drugo gibanje v tuk. naši naselbini, kljub tej gospodarski depresiji, je dokaj živahno in včasih tudi zabavno. Da pa ne bodo napačno poučeni o tem gibanju oni delavci, ki zajemajo zadevne vesti iz buenosaireškega 'Slovenskega tednika,' katere dobivajo odmeve tudi v drugem slovenskem časopisju, je potrebno nekoliko pojasnila. Omenjeni list prinaša večkrat takšna poročila, ki so često prepleskana na način, da odgovarjajo bolj materialističnim namenom dopisnika, oziroma gotove skupine. V onem listu z dne 3. oktobra m. l. se čita, da tu v S. Paulu se je ustanovilo "Jugoslovansko podporno udruženje" na ustanovnem občnem zboru septembra meseca v navzočnosti vseh slov. in jugoslovanskih priseljencev, raznih separatističnih društev ter Madjarov in Nemcev iz Jugoslavije itd. Torej to bi bila nekaka "Jugoslovanska internacionala". In uredništvo "Slov. tednika" je tudi v pripombi, kar je glavno, zaprosilo vlado podpore tej važni za naše priseljence tako koristni jugoslovanski ustanovi.

Kdor pozna tukajšnje razmere in gleda stvari od blizu, se mora prijeti za želodec, da mu ne skoči na svetlo. O ustanovitvi omenjenega "udruženja" so ona tukajšnja "separatistična društva" in ostala javnost izvedeli šele iz nekih tukajšnjih drugorodnih listov, ki so prinesli kratko vest, da namen tega novega "udruženja" je izposlovati zopetno vpostavitev jugoslovanskega konzula tu in trgovskih zvez med tukajšnjo državo in Jugoslavijo. V slovensko časopisje pa pišejo, da vpostavijo posredovalnico dela.

Kakor povsod, tako tudi tukajšnji jugoslovanski rodoljubi so že davno študirali, kako bi prišli čim prej do bogastva; sklenili so, da si ustanovijo "Eksportno in narobe društvo," pisarno namestijo v poštnem predalu, pod gotovo številko, to znači, da ni kapitala. Se posvetujejo, sklenejo in je že ustvarjeno "Jugoslovansko podporno udruženje", ali kaj sličnega, si medsebojno razdele mesta v odboru, ter določijo osebo, ki bo predlagana za konzula in zopet si razdele mesta v bodočem konzularnem uradu, od glave do repa. Ko je ta stvar vsa lepo urejena, slede poročila v internacionalno časopisje: "Podporno udruženje," konzul, import-eksport, posredovalnica dela itd. Halo, domovina, pošlji pošlji podpore za to plemenito delo med našimi samim sebi prepuščenimi priseljenci. Ako jim uspe dobiti konzula kakršnega si žele, je njihov cilj dosežen. Razumljivo je, ako najviši državni predstavnik jamči le z golo besedo za solidnost kakšne tvrdke, da nekaj zaleže.

Da je ta patrijotizem tu udomačen, nam pričajo prejšnji dogodki. Naj sledi par primerov: Leta 1929, 13. aprila so ustanovili tu neki "Jugoslovenski narodni dom", to naj bi bilo podporno udruženje. Da bo uspeh zagotovljen, so tu zbrali denar za udanostno brzojavko na najvišje "dostojanstvo" Jugoslavije. Vsa stvar se je vrtela krog imenovanja konzula in že ustanovljene "firme" "Jugo-Brazil". Beogradska vlada je na veliko iznenadenje teh tu poslala sem za to mesto drugo osebo in ker prej imenovani "Dom" je bil mrtvorojeno dete, so na hitrem ustanovili ono "vzgledno" S. J. D. "Primorje" z nekoliko slovenskimi delavci, da jim je bilo mogoče z njimi igrati pajace na banketu, ki so ga ti priredili na čast novodošlemu konzulu (7., 9., 1929). Kljub temu, da so ga na vse pretege hvalili, je nekega dne razlovil njih in njihova "Jugo-Brazil". Sledilo je, da iz teh "patrijotov" so nastale dve sovražni si skupini, vodili sta pa enoten brezobziren boj proti konzulu, ki je končal, da je beogradska vlada ukinila vse te "titelne" tu, s tem je bilo uničeno za "narod" mukepolno delo.

Začelo se je n a n o v o. Dne 27. avgusta 1930 je društvo "Primorje" sklicalo vseslovansko zborovanje v svrho združitve vseh slovanskih kulturnih društev tu, in ustanovitve enake podporne jednote. Do tega časa sta spet dve "Eks. in import. firme" namestile svoje pisarne v poštnih predalih, to so: "Jugo-agencija" in "Jugo-Atlantic." To zborovanje jim je služilo v propagandne svrhe, da pri jugoslovanskih oblastih vzbudijo pozornost in na njihovo "narodno požrtvovalnost", dočim je bil tu le klaveren "bluf", o katerem do danes se ni več zinilo besede.

Za tem so ustanovili "Slovensko-češki dom". To je, da so najeli neke prostore skupno z nekim češkim društvom. Ker pa kljub vsem reklamam le ni bilo podpore od nikjer za plačevanje najemnine tega, kakor so ga oni imenovali, "lastnega doma", je zraven finančne pričela tlačiti društvo še "umna" kriza. Tako namreč sami poročajo v buenosaireškem tedniku, kar ni pravilno zapisano, ker umno krizo so prinesli že ustanovitelji s seboj v društvo.

Da ima ta "umna kriza" še precej mastno okrog korenin, služijo v dokaz naslednja dejstva: člani Slovenci so zapustili to društvo in njene "voditelje", izvzemši pol ducata onih, ki so prinesli prej omenjeno krizo v društvo. Izstopila je tudi ena izmed prej omenjenih sovražnih si skupin (ker ima vsaka svojega konzul. kandidata ter si ustanovili, kakor prej povedano "Jugosl. podporno udruženje" z "Jugo-agencijo" v rezervi. To "Udruženje" ima za predsednika Slovenca.

Nasprotna skupina, ki zadnje čase ni imela "udruženja", je po izstopu njenih konkurentov zasedla prazna mesta v slovenskem izobraževalnem društvu "Primorje" ter izvolila predsednikom moža, ki slovensko ne zna.

Po tem babilonu pa je končno le priromalo pet tisoč dinarjev z nekoliko knjigami iz "kranjske dežele," zares prisluženo podporo "Primorju", naslovljenih na predsednika društva, ki pa je par dni prej resigniral in pristopil k skupini tega novega "udruženja", ki jih noče dvigniti za "Primorje", češ to novo "udruženje" je bolj jugoslovensko kakor "Primorje". Druga skupina protestira itd.

Na dan obletnice ujedinjenja Jugoslavije 5. decembra je "Jugoslov. podp. udruženje" priredilo proslavo tega zgodovinskega dne. Društvo "Primorje" je istega dne in ob isti uri z istim namenom pa v drugih prostorih priredilo enako, če ne še bolj "patrijotično" proslavo, kakor "udruženje", ker pa so ljudje pozabili priti na eno kakor na drugo proslavo, so se ti programi omejili le na kratke govorance. Jugoslovani v društvu "Primorju" (Srbi in Hrvati) so obljubili, da bodo rešili zasužnjene brate primorske, pri "udruženju" so govorili Slovenci, pa so še to pozabili povedati. Prvi kakor drugi pa so povedali, da so člani *one* "izumirajoče kulturne generacije."

Jugoslovenski rodoljubi v Buenos Airesu, katerim je zabranjen pristop k konzularnim jaslim, regovilijo po istih partiturah kakor ti tukaj. Za nas slovenske priseljence, kateri smo kot kmetski sinovi preživeli svoja otroška leta na domu svojih staršev, je to razumljivo, ker smo več kot enkrat opazili, da kruljenje v hlevu je ponehalo šele takrat, kadar je mata dala mesta pri koritu vsem tem nebogljenim živalicam.

Delavec.

Priporočajo poostritev zakona

Vlada je izdala letna poročila posameznih departmentov in uradnikov, med njimi tudi poročilo načelnika priseljeniškega urada, kakor tudi ono načelnika naturalizacijskega urada. Izmed poglavitnih priporočil v teh dveh poročilih so registracija inozemcev in potreba večje izobrazbe s strani prosilcev za naturalizacijo.

Generalni priseljeniški komisar Harry E. Hull je proti temu, da bi se priseljevanje popolnoma ustavilo, priporoča pa sistem, po katerem bi bila omogočena znanstvena izbira priseljencev že v njihovi rojstni deželi. On pravi: "Čas je zdavnaj prišel v industrialnem razvoju te dežele, da bi mogli izbirati one osebe posebnih strok, ki jih zares potrebujemo, in da bi se priseljevanje moralo omejevati le na te izbrane osebe, izvzemši kar se tiče sorodnikov v prednostni kvoti ali izven kvote.

Izmed drugih priporočil za uzakonitev novih določb priseljeniški generalni komisar poudarja potrebo sledečih uvedb:

Registracija vseh inozemcev v Združenih državah.

Poroka inozemcev z ameriškimi državljani v edino svrho, da morejo priti v Združene države kot priseljenci izven kvote, naj se smatra kot prestopek in taki inozemci naj se deportirajo.

Naj se uvede strožja kontrola onih inozemcev, ki so bili začasno pripuščeni v Združene države, tako da se zasigura njihov odhod.

Od inozemskih dijakov naj se zahteva bond ob njihovem prihodu.

Naj se izrecno določi deportacija onih inozemcev, ki so bili večkrat kaznovani in ki delujejo v organizacijah, katerih svrha je nasilna revolucija.

Na drugi strani komisar priporoča, da se sedanji zakon, ki dovoljuje legalizacijo nepostavnih prihodov, raztegne na vse one, ki so prišli pred dnem 1. julija 1924. On tudi priporoča, da se pravica do priselitve izven kvote razširi na starše ameriških državljanov čez 60 let, na inozemske soproge Amerikank in na pastorke ameriških državljanov.

Priporočane spremembe naturalizacijskega zakona

Sledeče so poglavitne spremembe naturalizacijskega komisarja:

Vsak inozemec naj bo sposoben govoriti angleški in podpisati svoje ime, kadar zaprosi za prvi papir.

Prosilec za naturalizacijo naj bo v stanju razpravljati o kakem članku v ameriškem časopisu y angleškem jeziku in pokazati mora ono znanje ameriških ustanov, kakršnega se pričakuje od učenca ljudske šole, 14 let starega.

Naturalizacijski papirji naj imajo prstotise prosilca.

Naj se odpravi potreba spričevala prihoda za vse one, ki so prišli pred dnem 29. junija 1906, kakor tudi za one, ki so postali ameriški državljane vsled naturalizacije očeta in si želijo poseben certifikat.

Pred kongresom se nahaja precejšnje število predlogov, ki vsebujejo eno ali drugo izmed gornjih priporočil priseljeniškega ali naturalizacijskega komisarja. Kaj pa bo kongres sklenil, je drugo vprašanje.—Flis.

ZA NAŠE FARMARJE

Piše Frank Lukancich

Sedaj sem precej opisal o konstrukciji kokošnjakov za dobičkanosno rejo perotnine. Dalje moramo imeti tudi še druge konstrukcije v hlevih, primerno napravljene, da odgovarjajo temu poslu. Posebno je paziti ob mrzlih zimskih časih, da perotnini ne zamrzne pitna voda, katera je pri perotnini največje važnosti, posebno pri nosečih kokoših. Imel sem pripravljeno vedno toplo vodo pri kokoših, na sledeči način: petdeset galonski sod sem do vrha napolnil s svežo vodo. Iz soda spodaj sem imel 12 inčev dolgo cev, na cevi pa sem imel pritrjeno avtomatično napravo (danes se dobi povsod na trgu), ki je izpuščala ravno toliko vode kolikor jo je perotnina popila. Imenuje se fluid. Pod tem fluidom sem imel podloženo plehnato skledo kakih 24 inčev široko na vrhu in kakih 10 inčev visoko. Skledo sem imel vedno napolnjeno z vodo. Ta naprava v vodi, pritrjena na cevi, je ustavila vodo kadar je bila skleda polna. Pod skledo sem imel 10 inčev široko in 8 inčev visoko plehnato škatljo z zrakom okrog, v kateri je bila zaprta petrolejska luč, ki je gorela noč in dan. Na peči sem pa imel postavljeno skledo napolnjeno z vodo, katera se je grela noč in dan.

Nekaj o konjih

Zelo dobro mazilo za konjska kopita se napravi na sledeči način: Rp. Lanolin — oleum lini —linseed oil 1½ oz. serum ovile — mutton fat or tallow ¾ oz. Terebinth — turpentine 75 gr. Pix liquid — wood tar ¾ oz. Sapo kalinus venalis — Dutch or Borrel soap 75 gr. Aqua — water ½ oz. M. f. ungt. S tem mazilom se večkrat namaže kopito konju. To mazilo varuje, da se kopito ne razpoka in ostane mehko, prožno ter pomnožuje rast.

Razkuževanje

Dobro razkuževalno sredstvo napravite, če pridate eno polno jedilno žlico kreolina (creoline) na 1 kvart tople vode.

Proti driski

Rp. Acid tonnic — tonnic acid, 45 gr. Rhizoma tormentillae — tormentille root powder, 150 gr. Radix Gentianae pulv. — Gentian root powder, 150 gr. Magnesium carbonic — Carbonate of magnesium, 105 gr. Misc. pulv. D. S. 4—5 times daily 1 table spoon full, 4 do 5krat dnevno ena polna jedilna žlica na kamilčnem čaju ali pa v topli vodi.

Stare rane

To so one rane, katere so odprte, da se iz njih izteka smrdljivi gnoj. Take rane naj se dobro izperejo, izmijejo z bolj slabim, ne premočnim razkuževalnim sredstvom zmešanim s toplo vodo. Potem se pa naj potrosi večkrat na dan s sledečim praškom: Yodoform, 150 gr. Acid tonnic, 75 gr. Carbo vegetabilis —wood charcoal, 1 oz. M. f. pulv.

Krma

Katera perutninska krma vsebuje največ vitaminov? Le nekaj krme je, ki vsebuje vseh pet vitaminov in te so sledeče: Zelena detelja, trava, zelena ali pa lepo posušena nemška detelja (alfalfa). To so štiri vrste rastlinske klaje, ki vsebujejo vseh pet vitaminov, kateri so eni več drugi manj potrebni za rast organizma in napravo jajec. Razni vitamini se pa nahajajo tudi v drugih produktih v večjih množicah. V ribjem olju se nahaja največ vitamina D, kateri se pridobiva potom solnčnih žarkov. V njem se nahaja tudi veliko vitamina A.

Vitamin A napravi piščance, da bolj rastejo in se krepkeje razvijajo itd. Isti vitamini se v obilici nahajajo tudi v onih štirih preje omenjenih rastlinah: deteljah in travah. V zelenih zeljnatih glavah in zelenem perju se nahaja tudi veliko vitaminov kakor A, B in C. Ravno vsled vitaminov je velike važnosti krmiti perutnini surovo zelje in druge zeljnate rastline in travo ter izkaljeni oves. Dalje tudi vsebuje mnogo vitaminov rmeno korenje, paradižniki (tomatoes), mleko in krompir. Nič vitaminov pa ne vsebuje rž, prašena moka (glutton feed), ribja moka, mesna moka itd. Jabolka tudi vsebujejo nekoliko vitamina B in C.

Sedaj lahko pregledamo krmo, bogato na raznih vitaminih, da vemo ceniti vsako krmo, ki je bogata na vitaminih. Ena izmed najboljših in najbogatejših rastlin na raznih kemičnih snovih je nemška detelja (alfalfa). Vsak rejec živine pa naj bo perutnine ali pa drugih domačih živali, bi moral alfalfo zelo visoko ceniti vsled velikih množin kemičnih snovi. Res je, da je to rastlino ali deteljo posebno ponekod zelo težko gojiti, ker potrebuje sladke zemlje, to je mnogo apnenca in tudi drugih gnojnin ali kemičnih snovi.

(Dalje prihodnjič.)

ZVEZA LOČENIH MOŽ

V Berlinu se ustanavlja organizacija ločenih mož, ki naj bi zastopala njihove koristi, pred vsem pa privedla paragraf na sodobnejše določbe glede plačevanja alimentov in podpor ločenim ženam.

Paragraf je marsikje res potreben popravila, saj je berlinsko sodišče n. pr. baš te dni zavrnilo prošnjo nekega moža za znižanje mesečne rente 3000 mark, ki jo je bil svoj čas prostovoljno priznal svoji ločeni ženi. Takrat je bil še v dobrih življenskih prilikah, pozneje je zadela njegovo podjetje kriza in skrbeti mora tudi za svojo novo družino. Njegova prva žena ni hotela nič slišati o tem, da bi se ji renta, ki ji jo je priznal sam, znižala, dasi je imovita in bi lahko živela od svojega. Sodišče ji je dalo prav, češ, da ni nobene zakonite podlage za spremembo njiju svoječasne pogodbe. V takšnih in podobnih primerih hoče Zveza ločenih mož zastopati in podpirati svoje člane. Omeniti bi bilo treba, da so si ločene žene v Nemčiji slično organizacijo, ki zastopa spet njihove koristi, osnovale že veliko prej.

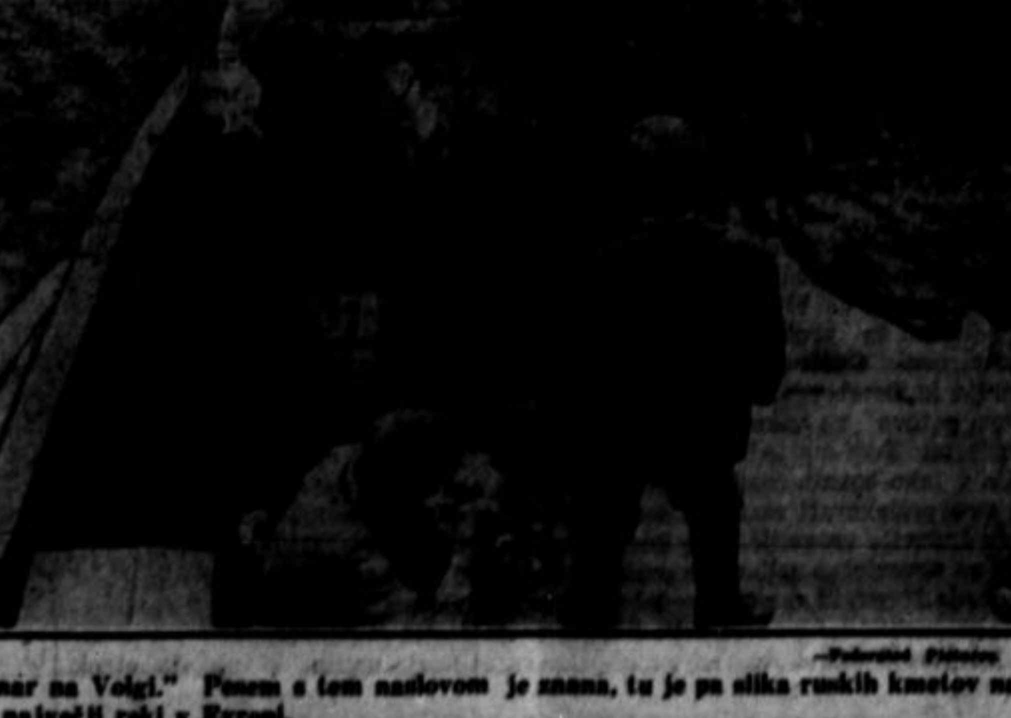

"Čolnar na Volgi." Pesem s tem naslovom je znana, tu je pa slika ruskih kmetov na ladji, ki plove po največji reki v Evropi.

Volitve pred 2000 leti

Volilni boji in lepaki v Pompejih

Nedavno so v Pompejih odkopali ulico, ki se zdi, da so vse njene stene služile za nabijanje lepakov in razglasov. Arheologi so po teh stenah razbrali, da bi se bile morale kratko po katastrofi vršiti v mestu volitve. Mesto bi moralo poslati v rimski senat svojega zastopnika in kakor se vidi s proglasov, se je za to častno mesto borilo mnogo kandidatov. Na vsak način je silno zanimivo pregladati to volilno publicistiko pred skoraj 2,000 leti, ker nam razkrije, v čem so si bili slični nekdanji in današnji volilni boji.

Če izvzamemo vnanjo plat procesa, moramo ugotoviti, da je vse bistveno ostalo nespremenjeno do današnjih dni. Papirja in tiska leta 79. po Kr. seveda niso poznali, toda na stotine lepakov priča, da so se že Pompejci posluževali praktične navade slikanja črk neposredno na stene, in slikarji so imeli za ta posel po vsej priliki čisto tako orodje in pripomočke kakor še zdaj. Lepaki dostikrat prekrivajo drug drugega, tako, da se vidi vsa ta pisarija na prvi mah popolnoma zmedena, kar pa dobrega poznavalca latinske pisave ne ovira, da ne bi mogel razbrati smisla napisov.

Zanimivo je, kako se je vršilo plakatiranje. Pri nas se bavijo s tem poslom posebni ljudje. Vsak nosi torbo lepakov, lestvico in vedro tekočega lepila. V starih Pompejih pa so bili potrebni za to delo trije ljudje in še so potrebovali za vsak lepak mnogo več časa kakor zdaj.

Neki uradnik, imenoval se je "dealbator", je pobelil vse stene, kolikor jih je bilo rezerviranih za oglase. Na takem čistem ozadju iz apnovega beleža so se črke prav jasno odražale, razen tega pa se je podlaga lahko vsak čas izmila, tako da se je prostor lahko uporabil za nov lepak. Za dealbatorjem ali belilnikom, kakor bi se reklo po naše, je prišel črkoslikar, ki pa je imel s seboj samo pisano besedilo, ki ga je moral naslikati na steno. Črkoslikarji so delali samo ponoči in so začenjali svoj posel brž ko je sonce zašlo. Vsakega slikarja sta spremljala dva pomočnika, eden je nosil lestev, drugi pa leščerbo. Glavni operater se je imenoval "scriptor", njegova pomočnika pa "abstantes". Leščerbonosec je imel obešeno svetilko na palici, da je lahko povsod svetil mojstru pod roko. Plakaterska obrt je bila prav donosna in je spreten slikar lahko zaslužil na noč do 10 dolarjev našega denarja.

Iz besedila teh starih lepakov se prav jasno vidi, da volilna borba Pompejancev v prvem stoletju naše dobe v ničemer ni imela značaja strankarske volilne borbe. Argumenti za enega ali drugega kandidata so bili čisto osebnega značaja. Tako se n. pr. bere: "Glasujte za Panso, ki se nikoli ne bo napil". Ali pa: "Glasujte za Sabina, kralja poštenih ljudi." "Glasujte za Olconia, prijatelja poljedelstva.

Žensko vprašanje takrat še ni sitnarilo v politiki. Nikjer ni imena kake kandidatke in volilli so samo možje. Po nekaterih napisih človek lahko sodi, da Rimljani niso bili nebrižni za politično življenje, marveč da se sem pa tja tudi stroškov niso ustrašili, če je bilo treba podpreti njih ljubljenca. Tako se bere na nekem stebru javnega kopališča: "Asilina želi uspeha svojemu dragemu prijatelju Luciu Sekundu". Asilini je bilo vsekako mnogo na tem, da je imenoval svojega prijatelja, zakaj na nekem drugem lepaku pravi: "Asilina vabi vse žene, naj vplivajo na može, da bodo oddali svoje glasove za Lusia Secunda".

Avtor nekega drugega lepaka v prilog Tetilia Scille je njegova lastna "vdana žena", ki slika svojega moža kot "idealnega soproga". In neka "naklonjena stara mati" priporoča someščanom naj volijo Lucia Tirena.

Nekateri lepaki so sestavljeni prav dramatično: "Nesrečni Pompeji, če ne bo izvoljen Camillus Tirenus!" Drugi so obetajoče vsebine: "Poceni kruh in zastonj gladiatorske borbe!" Tretji so spet fantastični: "Po treh zaporednih porazih upa Marius Longinus, da bo to pot srečnejši". Najbolj posrečena je pa tale: "Smirina sodi, da bi moral biti izvoljen Julius Politus, ker je lep ko Apolon". Neka druga ženska je pustila naslikati tale oglas: "Nič več starcev! Lucius Quirinus je poosebljen ideal mladosti".

Izbruh Vezuva je spremenil te enodnevne napise v spomenike neminljive vrednosti. Namestu, da bi izginili pod gobo mestnega čistilca, so se ohranili pod vročim pepelom skoraj 2000 let tako sveži in živi, kakor da bi bili od včeraj — neme priče civilnega življenja starega rimskega mesta.—Žis.

RAZNE VESTI

Rusija razširi obdelana polja

Moskva, 23. jan. — Komisarijat za poljedelstvo je včeraj objavil program za letošnjo setev. Program je veliko večji. Sovjeti bodo letos zvišali obdelana polja za 12,162,500 akrov. Letošnja obsejana površina bo znašala 255,875,000 akrov napram 243,712,500 v prešnjem letu. Od teh bo 65,500,000 akrov posejanih s pšenico, tobačni nasadi se razširijo od 187,250 na 290,000 akrov in nasadi sladkorne pese od 373,000 na 417,500 akrov. Razširjeni bodo tudi nasadi bombaža.

"Moratorij" v Aurori, Ill.

Aurora, Ill. — Tukajšnji župan Bjorseth je v sporazumu z mestnimi uradniki in vodilnimi biznismani zadnji petek razglasil "moratorij" za pet dni s namenom, da se ljudstvo pomiri in opusti naval na banke. Ves ta čas bodo zaprte banke in trgovine. Ta korak so storili, ko se je začel silen naval na vse banke v Aurori, pet po številu, potem ko je nekaj bank v sosednjih mestih zaprlo vrata. Nato so organizirani prostovoljci začeli z obiskom 18,000 vlożnikov, ki se imajo obvezati, da ne vzamejo svojega denarja iz bank.

Nova socialistična publikacija

New York. — Skupina ameriških socialistov je pričela izdajati publikacijo "American Socialist Quarterly." Izdajatelji pravijo, da bo revija prinašala marksistične razprave o socialnih, ekonomskih in delavskih problemih.

Uredniški štab tvorijo David P. Berenberg, Anna Berkowitz in Hain Kantorovich. Stane en dolar na leto in izhaja na 7 East 15th st., New York City.

RAZVOJ SOVJETSKEGA DALJNEGA VZHODA

Daljni vzhod, kakor imenujejo Rusi pokrajine ob Amurju in del Sibirije vzhodno od Bajkalskega jezera do obale Tihega oceana, se zadnja leta kulturno in gospodarsko jako lepo razvija. Na zadnjem zasedanju vseruskega osrednjega izvršilnega odbora je podal predsednik izvršilnega odbora Daljnega vzhoda tozadevno poročilo, iz katerega posnemamo:

Leta 1926 je bilo v pokrajini Daljnega vzhoda 609,000 hektarjev zemlje obdelane, letos pa že 1 milijon hektarjev in prihodnje leto bo 1 milijon 240,000 hektarjev obdelanih. 60 odstotkov vseh malih in srednjih kmetij je kolektiviziranih (t. j. združenih v poljedelske komune). Delovni Korejci in Kitajci so do 90 odstotkov združeni v kolektivna gospodarstva. Točasno je na Daljnem vzhodu 20 postaj za poljedelske stroje in traktorje v obratu; prihodnje leto jih bo že 45. Na poljih delujejo razni komplicirani poljedelski stroji in stroji, ki obenem žanjejo in mlatijo, kakršnih v teh krajih dosedaj še niso videli. V zadnjih osmih letih se je lesna industrija pomnožila od 675 tisoč na 5 milijonov kubičnih metrov. Ribolov se je povečal od nekaj stotisočev na 4 milijone centov rib. Premoga se izkazuje 2 milijona ton. Leta 1923 je znalo na Daljnem vzhodu samo 37 odstotkov prebivalcev čitati in pisati, sedaj jih zna že 65 odstotkov in 95 odstotkov vseh otrok pohaja šole.

D. P.

PONUDBA

Seznamiti se želim pismenim potom s Slovenko ali Nemko v starosti 30 do 45 let in brez otrok. Ako le mogoče želim, da priloži tudi svojo sliko. Tajnost jamčena. Pišite na naslov: PONUDBA, 2657 S. Lawndale ave., Chicago, Ill. (Adv.)

Tom Kroman:

Boben v zmajski zemlji

V tem so nastopili nosilci plamenic in razsvetlili mračen prostor z razkošno lučjo. Tudi trobentači so z njimi prišli in zasedli svoja mesta na vodnjaku. Ob velikem zanimanju je stopil na trg Glavar s svojim spremstvom, ob še večjem zanimanju umirjenih ljudi so pa prignali stražarji Jobesa in Murči. Med tem, ko so se vsi drugi razvrstili, ko sta tudi Murči in Jobes našla svoj prostor in si krila osramočeni obraz pred radovedneži, je stopil Glavar k Mirdinu in ga poslušal.

— Glavar, si ves pripravljen za nocojšnjo važnost?

— Trd oreh moram streti.

— Da ga sigurno streš, zastavita ta dva svojo modrost.

Mirdin je pokazal na Valmirja in Kalajra. Glavar ju je vljudno vprašal:

— Sta voljna naše zemlje čast krepiti?

Za oba je z veliko vnemo spregovoril Kalajer.

— Glavar, zanesi se in še to pismo mojega gostitelja prevzemi. Obolel je in prosi, da se pismo takoj po pravdoreku čita.

Glavar je pismo prevzel in ga dal svojemu staremu pisarju.

— Ti imej skrb. Začeli bomo.

Trobentači so zatrobili, vsi okoli Glavarja so posedli po odkazanih mestih, Glavar sam je pa zasedel sodniško mesto in v tišinskem miru in svečanostnem naglašanju spregovoril:

— Zemljani, zemljanke. Težko mi je, da sem glavar in s tem razsojevalec vaših zmot. Težko mi je, da sem dočakal ta večer. Častitljivi zemljan je padel v greh in vanj potegnil mladega dekleta.

Obtoženec Jobes ni mogel molčati.

— V greh sem bil skoro prisiljen.

Glavar je pozvonil in oblastno nastopil.

— Molči, obtoženec! Greh je izpričano priznan in tirja svojo kazen. Da se pa s kaznijo krivica ne odmeri, pretehtamo ta greh na javnem trgu. Doslej smo veljali za krepostno deželo, zdaj pridemo ob ves ugled. Svet nas preneha spoštovati, ker že tako marsikaj sumniči. Za tihotapce nas imajo, poslej bomo še roparji deklet. Oboje pa ni res! Mi ostanemo, kar smo. Poštenje in zvestoba nam bo prva vrednost. Zato ne moremo dovoliti, da se še kaj sličnega primeri. — — — Jobes, na rob propada si pripravil našo zemljo, jo pohujšal, omadeževal. In nedolžno deklico nesreči vrgel v žrelo.

Jobes spet ni znal molčati.

— Sodnik, ni vse tako, ni, ni!

— Lažeš! Je tako, je, je jq! Zakon si obljuboval, hišo in vrt. Z besedami in pijačo si me mamil! — O, da sem takrat vedela, kaj hočeš — — —

Murči je bušnila v obupen jok in se omočila z velikimi solzami. Glavar je zvonil in zaukazal:

— Mir! — Spoštovana gosta imamo tu. Z njima smo počaščeni od sveta. Mnoge romarje pred njima nam je dala roparska objestnost. Ta dva prihajata z ljubeznijo do nas. — — Jima dovolite besedo?

Glavar se je ozri po ljudeh in zaslišal vesele klice:

— Dovolimo! Dovolimo! Le govorita naj!

Potem je namignil Kalajru naj spregovori. Mož je naglo ubogal.

— Pozdravljeni in zahvaljeni. Te pravde naj vas ne bo sram. Zmajska zemlja je svetinja našega planeta. Pred vami morajo dežele poklekniti, tako ste vzvišeno krepostni. Vas je enega samega greha strah, tam zunaj greh časte, ga molijo. Vam je poštenje prva vrednost, tam zunaj ga komaj poznajo. Denar je njihov bog, vse druge vere so jim zgolj kupčija. Za denar lomijo častne besede, goljufajo in ubijajo, in še ljubezen je samo denar. Za pokvarjen svet ste vi zdravilo. Vam je še do dekliške časti, do poštenja in zvestobe. Svetu je pa krepost deklet še najmanj mar. A vendar je ljubezen srečnih ljudi nekaj najlepšega, kar nam življenje mora dati. Kdor zvesto ljubi in je ljubljen, ta s čistim srcem sprejme darovanje žene, njemu je lahka tudi smrt. S čisto vestjo se poslovi od sveta, nobenega bitja ni onesrečil. Žena se v devištvu le enkrat daruje. Le enemu se vsa preda. Kdor pa ne ceni darovanja, kdor je le ropar pri dekletih, ta mora biti med zločince štet.

Kalajer se je ob govoru skoro utrudil. Murči je proti koncu glasno jokala in vzbujala veliko sočutje. Med zemljani in zemljankami je Kalajer izval odobravanje. Čuli so se tudi glasnejši klici:

— Dobro mu jezik teče!

— Jobes, obešen boš!

— Ječa te čaka!

— Ropar! Ropar! Ropar!

Glavar je moral spet z veliko odločnostjo nastopiti.

— Mirujte, sicer trg izpraznim. — Kalajer, nam boš še govoril?

— Najvažnejše sem razodel. A s tem nerad obtožencu pomagam v ječo. Le to želim, da ste še dalje svetu vzgled.

Besedo je povzel Glavar.

— Prvič in edinkrat se je to zgodilo. Izdanemu dekletu vse priznanje za pogum. Ni se bala našega zgražanja, za razžaljeno čast zahteva zadoščenje, svoji zemlji zaupa, od glavarja pričakuje pravične sodbe. — Zemljani, zemljanke, njena tožba nam je resen opomin! Kalarjer nam ga je potrdil, zato upam, da ga Valmir ne ovrže.

Glavar je dal Valmirju znamenje, naj spregovori. Valmir se ni prav nič obotavljal.

— Spoštovani in ljubljeni gostitelji. Iz vaših oči razbiram strah pred učenimi besedami. Od suše razpokanih govorov se bojite, nestrpni postajate, ker ste prepričani, da radi mene še dolgo ne bo razsojena pravda in utolažena vaša radovednost. Napačno mislite. O eni sami stvari je možnih tisoč mnenj, o ljubezenskem darovanju pa tisočkrat tisoč. Ni vse greh in zločin. Tudi krepost je katerikrat le mešetarstvo in čednost zagrinjalo temnih dejanj. — Vaše pravde se bom ognil, sodnik naj sodi, njegova modrost vam je že marsikaj rešila. Mogoče tudi tu ni pravega greha. Kadar je neposvečena združitev dvojna sreča, ni to rop, temveč medsebojna vdanost. Za resničen rop je pa tudi resnična kazen težko mogoča. — Zemljani, pred vsakim ropanjem vas svarim! Ropanja imamo tam zunaj dovolj, a še tam si z lepimi besedami obljubujejo mir in prijateljstva. Grdo in nazadnjaško bo, če začnete svojim zemljankam krasti čast. Ne izdajajte ljubečih bitij, ne tekmujte, kdo bo poteptal več življenj in uničil več sreč. Dežele tam zunaj s papirji in besedami zatirajo nečastne nagone, vi jih z dejanji onemogočite. Le tako ostanete vzor in luč sveta!

Valmir je govoril z velikim zanosom in izval navdušeno pritrjevanje.

Glavar je kazal veliko zadovoljstvo in ga tudi izrazil.

— Velike besede obeh so močno krepilo v tej obupni uri. Iz dna srca sem vama hvaležen.

(Dalje prihodnjič.)

MEDVED

Ta povest se začenja kakor pravljica bratov Grimmov. Pravljica pa ni. Ni niti poštena povest z neizogibnim zaključkom: morda taka okrogla povestica, okrogla in prozorna kakor steklena krogla, z menjajočo se moralko. Ta povest je namreč (približno) resnična in dogodila se je v mestecu, kjer sem se nekaj časa mudil. Je le žalostna in smešna arabeska k strašnemu dogodku vojne, ki se je odigravala tam zunaj (daleč od tod in ono mestece bi vam najbrž ne mogio povedati, kje, ker ni vedelo).

Istega dne, ko je Nemčija napovedala vojno Rusiji, je prispel v to mestece širom dežele znani čarovnik Francesco Salandrini, ki je hotel prirediti predstavo svoje velike in tajne umetnosti. Znal je izpreminjati vodo v vino in vino v vodo. Vlekel je na kmetih kmečkim sinčkom in po mestih nadutim fantičem in nališpanim malomeščanskim gospodičnam krožnike iz nosov in ušes, ne da bi trenil z očesom, potem jih je pa pustil skakati v svoj črno lakirani cilinder, čeprav je bilo jasno, da sam prav za prav ni lastnik srebrne ropotije, s katero se je pri predstavah tako bahal.

Raztepel je v svojem cilindru (kateremu nikakor ni bilo mogoče odrekati "nekakšne magične sile") pol tucata surovih jajc in pripravil je brez ognja in ponve, samo v svojem cilindru, izborno in okusno jed.

Voz gospoda Salandrinija je drdral po mostu čez reko proti mestu, vleklo ga je zamišljeno in že zelo staro kljuse. Spremljala sta ga njegova žena Bella, kačja žena, leteča devica, čudodelni medij in pa bitje s prozaičnim imenom Hugo.

Gospod Salandrini, ki se še svoj živ dan ni pečal s svetovno zgodovino in politiko (in nikoli mu tudi na misel ni prišlo pečati s takimi rečmi, ker ni mogel plačevati davkov, čeprav bi bil hotel), je debelo pogledal, ko je našel mestece v očitnem razburjenju. Vse je bilo na nogah, ljudje so begali sem in tja, otroci so kričali in prepevali, ženske so pa radovedno gledale skozi okna.

Vendar je pa vodil gospod Salandrini svoj voz mirno in previdno proti Solnemu trgu, kjer je ob sejmskih dneh vse polno stojnic in kjer se vrtiljaki pridno vrte. Tu je hotel postaviti svoje "Začarano gledališče".

Baš je bil zabil s pomočjo leteče device prvi količek v zemljo, zadrgnil okrog njega vrv in privezal k njemu Huga, ko se je približal debeluhasti redar Neuman in ga prijateljsko opozoril, da si lahko prihrani nadaljni trud s postavljanjem "začaranega gledališča". Povedal mu je, da je napovedana vojna in da župan ne more dovoliti nameravane predstave glede na resnost trenutka in druge okolnosti. Zdaj da ne gre za razbita jajca v cilindru ali za jasnovidnega medveda Huga, temveč za važnejše reči. Nikogar da ne veseli gledati njegovih čudovitih vragolij. Svoje predstave lahko preloži na poznejši čas. Potem je pa redar samozavestno odšel.

Gospod Salandrini je mislil, da ga je zadela strela iz jasnega. O možnosti mednarodnega konflikta, ki bi ga lahko pripravila ob poklic in kruh, se mu niti sanjalo ni. Tudi Hugo, misli čitajoči in jasnovidni medved, je bil pozabil opozoriti ga na to. Da, zdelo se je celo, da še sam ne sluti preteče katastrofe, ki se je zbirala tudi nad njegovo glavo v črne oblake. Sedel je majhen in sestradan pri količku, grizel je svojo tačico, kakor otrok, zrl je pred se z onim izrazom duševne otopelosti, ki draži naše mišice k smehu enako kakor vzbuja našo grozo.

Gospod Salandrini je sedel na oje svojega voza in razmišljal ves dan, kaj početi, da bi se z rodbino preživljal in pretolkel. Pisal se je v resnici Gusti Grunfeld in bil je iz Bamberga. K vojakom ga gotovo ne vzemo, ker je že prestar. Tudi mu je bilo jasno, da v tako burnih časih nikjer ne sme pričakovati razumevanja za čudovite vragolije s kartami ali za neverjetno nadarjenost medveda Huga, ki zna čitati misli.

Razmišljal je več dni. Potem je pa odšel na magistrat in prosil, naj mu preskrbe kakršnokoli, čeprav še tako težko delo. Leteča devica in medved sta ostala doma v nestrpnem pričakovanju. Pravično sta si razdelila staro skorjo kruha.

Gospod Salandrini se je vrnil z veselo novico, da je dobil službo premogarja v mestni plinarni. To je bilo vsaj nekaj, čeprav ne mnogo, kajti plača gospoda Salandrinija je baš zadostovala, da bi se nasitil en želodec. Če torej še ni bilo poskrbljeno za letečo devico — morda dobi službo v mestu kot pomivalka ali perica? Toda kaj bo z ubogim, že itak od lakote napol mrtvim medvedom, z njunim ljubljencem, kapitalom in malikom?

Drugi dan je izšel v novinah oglas: "Prosimo blagorodno gospodo, naj podari odpadke za vsevednega medvedka čarovnika Salandrinija.

In tako je jedel medveh Hugo odslej odpadke blagorodne gospode. Odpadki pa niso prihajali v taki obilni meri, da bi se lahko do sitega najedel. Sedel je na Solnem trgu privezan h količku, pod nadzorstvom leteče device, ki je prala perilo, in jesenski dež mu je pral kožušček. Bila je že pozna jesen in medved je zmrzoval. Kožušček se mu je tresel in utrujene oči, polne strahu, so se ozirale v svinčeno nebo. Leteča devica je plakala.

Tedaj je šinila gospodu Salandriniju v glavo pametna misel. Saj je bil premogar v mestni plinarni. Prosil je torej magistrat, naj mu dovoli imeti medveda v praznem, toplem prostoru plinarne blizu visokih peči. Magistrat, ki se je bil že davno sam prepričal o bedi sestradanega in oslabelega medvedka, mu je dovolil in medved je zdaj lepo čepel za vratci iz lesenih lat in zrl otožno v žarečo žerjavico visoke peči. Tu pa tam so prihajali k njemu otroci plinarniškega inspektorja in mu prinašali košček kruha ali odpadke iz kuhinje. Žrl je vse, kar mu je kdo potisnil v gobec.

Nekega jutra je pa ležal mrtev za vratci in rdečkasti odsev ognja je plesal po njegovi temnorjavi, redki dlaki.

Gospod Salandrini je bil ves iz sebe, toda kot premogar ni imel mnogo časa za tarnanje. Leteča devica se je pa vrgla z bolehnim krikom na medveda.

Ni se dalo točno dognati, ali se je bil medved zastrupil s plinom ali je pa opešal, ker je imel premalo jesti. Gospod odvetnik K. je kupil od gospoda Salandrinija medvedjo kožo z glavo vred. Gospod K. namerava zapustiti mesto in začeti v Z. novo prakso. Kožo vsevednega medveda obesi na steno v svojem kabinetu in če bo imel goste, jim pokaže s samozavestno kretnjo na kožo, otrese skrbno pepel s cigare in začne duhovito pripovedovati: "Ko sem lovil v hribih medveda . . ."

Carlos Elias de Villanueva:

NEZNANEC

Proti večeru je prispel po dolgih letih odsotnosti v svoj rojstni kraj. Vprašal je po najboljšem hotelu in se nastanil v njem. Ko je povedal lastniku svoje ime, se noben gost ni začudil. Tako se je prepričal, da se v Feuenteclari nihče več ne spominja Sergeja Olmeda.

In kako naj bi se ga spominjali! Četrt stoletja je minilo od njegovega odhoda. Bilo je pred štiriindvajsetimi leti, v deževni, kakor bolest temni noči, ki ga je spremljala, ko je zapuščal siromašno vas — takrat je bila namreč Fuenteclara s svojimi blatnimi cestami ih svojo puščobo res siromašna vas.

Izključeno, da bi ga kdo spoznal. V njegovi prerani starosti ni bilo duha ne sluha o postavnem in pogumnem fantu iz prejšnjih časov. Lase je imel sive, obraz razoran, izmučen. Razvalina človeka, ki se vrača z dolge poti skozi življenje, kjer ni mogel pozabiti na prvo nesrečo.

Tudi tega se ne bo nihče več spomnil. Samo on, kajti njega ni nikoli nehalo mučiti. Po treh letih zakonskega življenja z Luizo Soler je bil zvedel, da ga vara. Prvotno je dvomil, misleč, da mu hočejo zlobni jeziki uničiti zakonsko srečo. In sklenil je prepričati se na lastne oči. Kmalu je imel v rokah dokaze. Poiskal je moža — kajti nje vendarle ni mogel ubiti, saj je bila mati njegove hčerke — in sestal se je z njim na primernem kraju. Opravil je z njim hitro. Nekaj besed in pustil je nepremično ležečega na cesti.

Ko se je torej vrnil v Fuenteclaro, je solznih oči obujal vso to žalostno in tragično preteklost. V prijetni zavesti, da je sam in da ga ne more nihče spoznati, je odprl vrata na balkon, od koder se je videlo na trg, in začel je v duhu obujati Fuenteclaro svojih mladih let. Težko jo je bilo spoznati v modernem mestu, razprostirajočem se pred njegovimi očmi. Ulice, nekoč polne prahu, so se lesketale lepo asfaltirane v jasni luči električnih žarnic. Hiše okrog trga so vzbujale z lepimi trgovinami pozornost mimoidočih. Vse je bilo novo, olepšano, neznano. Celo stara kolonijalna cerkev se mu je zdela tuja. Njen edini zvonik je bil zdaj mnogo višji in lepši. Začul je osem udarcev ure v zvoniku. Srebrn, prijeten glas, mnogo prijetnejši od onega, ki ga je slišal v otroških letih . . . Natakar ga je zdramil iz zamišljenosti.

— Ali pride gospod k večerji v jedilnico?

— Ne.

— Torej vam prinesemo večerjo v sobo.

Sedel je k večerji, ne da bi mu dišala. Po glavi so mu rojile težke misli, ki so postajale vedno težje in vsiljivejše. Moral je zvedeti, kaj je z njegovo ženo in hčerko. Njegova osamljenost je klicala po obeh. Kdove, morda se je pa prešustnica skesala in dela pokoro za svoj greh, hči pa morda potrebuje očeta. Mora nekoga poiskati, z nekom izpregovoriti in imeti prijetno zavest, da se nekdo veseli njegovega povratka v Fuenteclaro. To bi mogla biti Luiza, če je še živa. Mogla bi biti Leonora, če je dorasla.

Spominjal se je je kot enoletne v materinem naročju. Bila je zelo lepa. Koža bela in nežna, oči modre, lase kostanjeve. Zdaj ji mora biti šestindvajset let. Kdo ve, morda je že poročena, morda ima otroke. Kdo ve, morda pa ne . . . Treba bo pizvedeti.

Komaj je čakal, da se je vrnil natakar. Bil je že nestrpen.

— Si iz Fuenteclare?

— Da, gospod.

— Torej moraš poznati vse domačine.

— Seveda jih poznam. Kar izvolite vprašati.

— Poznaš Luizo de Olmedo?

— Luizo de Olmedo? Hm. To je pa res čudno, da se . . . Je to visoka gospoda?

— Ne vem. Morda je. Ima hčerko Leonoro.

— Leonoro . . .

— Da, plavolaso, modre oči ima in stara bo menda šestindvajset let.

— Čakajte, čakajte . . . Že vem . . . Luiza, Leonora . . .

— Da; spomni se brž . . . Luiza, Leonora . . .

— Ti dve poznam! Kako bi ju ne! In še kako dobro, tristo vragov . . . zelo dobro!

— No torej . . .

— Lenorka Olmedo! Vesela deklina, zelo vesela, saj me razumete, kajne?

Sergej je molče povesil glavo.

— Želi gospod vedeti, kje stanuje? — je vprašal natakar.

— Da, — je odgovoril odločno.

— Saj ni težko najti jo. Kar poglejte.

Stopila sta na balkon. Bila je že noč in na nebu ni bilo videti nobene zvezde.

— Izvolite pogledati. Po tejle ulici naravnost do tja, kjer se konča hodnik.

— Dobro.

— Potem pa krenite na levo proti reki in sredi stranske ulice potrkajte.

— Se ne motiš?

— Ne.

Bila je že noč, ko se je napotil v oddaljeno predmestje. Fuenteclara je spala. Sergeju se ni mudilo. Tolažila ga je zavest, da ne bo nihče videl, da gre k Leonori. Dobro je razumel zlobno natakarjevo opazko: "Vesela deklica, zelo vesela!" Vse drugo je razumelo njegovo srce! Nesrečnica, kakršnih je na svetu mnogo. Ena več v tem ogromnem številu.

Govoril je z lastno vestjo. Je bila Leonóra kriva svoje nesreče? Ne, kriv je bil edino on. Brez očeta, brez zaščite je plačala njegova hči nepovračljiv dolg svoje matere. Zadel je obe s svojim sovraštvom in bilo je pač naravno, da sta skupaj strmoglavili v prepad. Grozno povelje njegovega ponosa in sebičnosti! Nepopravljivo zlo. Zaman je še tako močno utripanje njegovega srca, zaman vse njegovo kesanje. Zato jo je hotel videti, samo videti, drugo jutro navse zgodaj pa oditi iz Fuenteclare, kakor je bil prišel — sam, neznan, neskončno žalosten.

Ustavil se je pred zapuščeno hišo in potrkal. Hripav, neznan glas je zaklical, naj vstopi. Vstopil je in obstal ves presenečen. Pojemajoča luč je razvetljevala ozko, zanemarjeno sobo. Blizu lampe se je gugala Luiza. Komaj jo je spoznal, tako je bila zanemarjena. Vprašal jo je po hčerki.

— Takoj, gospod!

Ne da bi se ganila je glasno poklicala Leonoro. Leonora je vstopila. O, kakšna razvalina mladosti! Na obrazu grozni sledovi razuzdanosti in bede. Pri pogledu na njo ga je zabolelo srce.

— Stopi bliže.

Dekle, vajeno moškega ljubimkanja, se je privilo tesno k njemu.

— Poljubi me.

— Zakaj pa ne?

Nastavila mu je svoje vele ustnice, polne rdečila in dišeče po razuzdanosti. Sergej se jim je izognil, prijel jo je za glavo in ji pritisnil na čelo dolg, neskončno nežen poljub.

Boječ se lastnega ganotja ji je stisnil v roke denarnico in stopil k vratom.

— Kaj že odhajate?

— Da.

— In se vrnete?

— Ne.

Leonora je zrla za njim, dokler ni izginil, potem je pa radovedno odprla denarnico. Njeno presenečenje je bilo veliko. Neznanec ji je bil pustil celo premoženje. Brž je poklicala gugajočo se mater.

— Mama, poglej! Ta gospod mi je dal mnogo denarja!

Pijanki so se poželjivo zaiskrile oči.

— Dekle! Zares? Pa vendar ni bil minister?

— In samo poljubil me je. To je res čudno, mama, zelo čudno.

— Da dedek poljubi in plača? Kaj pa bi mogel sicer še storiti?

— Ne mislim tega, mama. Toda takega poljuba mi ni pritisnil še noben moški.

— Dekle!

— Kaj vem, mama . . . toda ta človek . . .

— Kaj?

— Nič . . . Kako bi ti to povedala . . . Nič . . .

Planila je k vratom in pogledala na ulico. Neznanca ni bilo nikjer.

NAZNANILO IN ZAHVALA

S potrtim srcem naznanjam prijateljem in znancem tužno vest, da je v automobilski nesreči preminul moj ljubljeni soprog in oče, ter brat

FRANK FON

Dočakal je komaj pol pre novega leta, pripeljal se je kakih 25 čevljev do svoje garaže, ko se mu je auto ustavil, stopil je doli, da ga podloži ko je začel iti nazaj navzdol in v tem trenotku se je preobrnil automobil na njega in bil je na mestu mrtev. Pogreb se je vršil dne 3. januarja 1932. Ob dnevu nezgode je bil star 51 let. Doma je bil iz vasi Kamno, na Primorskem. Zapušča mene žalujočo soprogo, pet let starega sinčeka, štiri brate in eno sestro. Na tem mestu se prav lepo zahvalim vsem, ki ste mi priskočili na pomoč v uri žalosti in nesreče. Posebno hvala družinam: mr. in mrs. Pirtz, mr. in mrs. Zupan, mr. in mrs. Kutchar, mr. in mrs. Petach, kakor tudi iskrena hvala nosilcem pokojnika. Srčna hvala darovalcem vencev in cvetljic in vsem, ki so ga spremili k zadnjemu počitku na mirodvor. Tebi dragi soprog, oče, ter brat, pa želimo počivaj v miru in lahka naj Ti bode ameriška zemlja. Žalujoči ostali: Josephine Fon, soproga in Ladko, sinček, ter Tony, brat v Grass Valley, Calif., brat Rudolf v Roundup, Mont., sestra Mary, omožena Kržan v Miles City, Mont., in dva brata v starem kraju. Josephine Fon., R.F.D. 1, Box 2, Grass Valley, Calif.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA